

Nekuda, Rostislav

Korpus středověké keramiky datované mincemi z Moravy a Slezska

Archaeologia historica. 1980, vol. 5, iss. [1], pp. 389-450

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/139328>

Access Date: 01. 09. 2024

Version: 20240901

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Korpus středověké keramiky datované mincemi z Moravy a Slezska

ROSTISLAV NEKUDA

Tato práce navazuje na Korpus české středověké keramiky datované mincemi zpracovaný P. Radoměřským a M. Richtrem (1974). V zájmu jednotnosti a návaznosti na nálezy z Čech je postupováno v tomto korpusu jak po stránce metodické, tak i chronologické stejným způsobem jako v korpusu keramiky z Čech. To znamená, že časově jsou zde shromážděny nálezy od 11. stol. až do r. 1620. Lokality jsou řazeny chronologicky podle doby ukrytí pokladu. Do soupisu byly pojaty jen ty nádoby, které byly bezprostředně spojeny s mincí. Tím odpadla řada nádob z mladohradištních pohřebišť (např. z Vícemilic) a bohaté soubory keramiky ze sídlišť (např. z Rokytne u Mor. Krumlova, Rudic, Želechovic, Mohelnice). Je sice pravda, že v rámci díla o středověké keramice v Čechách a na Moravě (V. Nekuda—K. Reichertová, 1968) byla řada nálezů z Čech, Moravy a Slezska publikována, ale v docela jiné formě, neboť bylo původně plánováno vydání korpusu pro celé území ČSSR.

Nálezy datované mincemi zaujímají v archeologickém bádání důležité místo. V evropské literatuře existuje již několik prací, které shrnují datované nálezy keramiky a vytvářejí tak důležitý základ pro další studium hmotné kultury. Tak např. P. Grimm (1933) vypracoval na základě nálezů datovaných mincemi typologii a chronologii středověké keramiky z oblasti Harzu (NDR). Také H. A. Knorr (1937) ještě před druhou světovou válkou zpracoval datované nálezy slovanské keramiky mezi Labem a Odrou. I když některé jeho závěry byly novými výzkumy překonány, přesto tvoří jeho práce důležitou pramennou základnu.

Pro středověkou keramiku z jihozápadního Německa zaujímá důležité místo práce U. Lobbedeye: „Untersuchungen mittelalterlichen Keramik“ z r. 1968. Podává v ní velmi precizní typologický a chronologický přehled o vývoji keramiky od r. 750 do r. 1470 a to na základě historicky datovaných nálezových celků, na základě keramiky z nálezů mincí a na základě stratigrafie.

Chronologii raněstředověké keramiky v Polsku věnoval pozornost Z. Rajewski (1959), keramice pozdního středověku (13.—17. stol.) ze Starého Města Varšavy A. Gardawski a J. Kruppe (1955). Keramiku z pokladů mincí ze 14. až 18. století z polského území zpracoval A. Mikolajczyk (1977). Autor shromáždil celkem 135 nádob, z nichž 55 připadá na období z konce 13.—15. století. Značnou pozornost věnoval Mikolajczyk technologii výroby, kterou sleduje od mineralogického složení hlíny a jejího míšení s různými přísadami přes způsob tvárnění nádob na hrnčířském kruhu (lepení, obtáčení, vytáčení) až po vypalování v hrnčířských pecích. Při registraci nálezů postupoval A. Mikolajczyk obdobně jako P. Radoměřský s M. Richtrem v Korpusu keramiky z Čech.

Nálezy keramiky 11.—17. stol. z pokladů mincí v Maďarsku zpracoval N. Parádi (1964). Nejvíce nálezů připadá na 16.—17. stol. N. Parádi registruje celkem 69 nálezů.

Datované nálezy keramiky od 12. do 18. stol. z Rakouského území zpracoval H. Steininger (1964). Tato práce registruje 255 nádob, mezi nimiž je zařazena i jedna z Cizkrajova (okr. Jindřichův Hradec) na našem území. Velkým nedostatkem této jinak důkladné práce je, že dokumentace je omezena na fotografie 42 nádob a kresebná dokumentace chybí úplně. Tím je vyloučena možnost srovnání s nálezy z našeho bezprostředního sousedství. Tomuto požadavku lépe vyhovuje Steiningerova studie o keramice 12. stol. (H. Steininger, 1968, 8—19), v níž jsou již keramické nálezy dobře graficky znázorněny.

Do řady badatelů v Čechách, kteří věnovali pozornost keramickým nálezům ve spojení s mincemi, patří především R. Turek, K. Reichertová, M. Richter, P. Radoměský a I. Pavlů. R. Turek (1948a) se zabýval hradištní keramikou datovanou mincemi a rovněž zdůraznil význam mince jako datovací pomůcky archeologické (R. Turek, 1948b). Středověkou keramiku datovanou mincemi v Čechách zpracovali jednak M. Richter (1959), jednak K. Reichertová. M. Richter (1959) se zabýval keramikou datovanou poklady mincí 12. a počátku 14. stol., zatímco K. Reichertová (1959) se zaměřila na nádoby z pokladů mincí období 13.—15. stol.

U příležitosti výstavy Středověká keramika v Československu pořádané Národním muzeem v Praze v r. 1962—63 věnoval pozornost shromážděným nálezům keramiky datovaným mincemi P. Radoměský (1964). Zdůraznil zvláště význam srovnávací metody pro datování středověké keramiky pomocí keramických nálezů datovaných mincemi.

Nejúplnější přehled keramiky datované mincemi podává Korpus zpracovaný P. Radoměským a M. Richtrem. Korpus obsahuje 195 nálezů z období 10.—začátku 17. století. Společný výskyt keramiky a mincí považují oba autoři za kritérium absolutní chronologie. V nejstarším, tj. mladohradištním období převládají v Čechách lahovitě tvary a hrnce zdobené rytou výzdobou. Ve 13. stol. převládají hrncovité nádoby. Novým typem jsou hrnce s uchem, poklice a misky. Výzdobným prvkem je převážně rytá šroubovice. V první polovině 13. stol. se vyskytují ještě láhve. Ve druhé polovině 13. stol. jsou okraje některých hrnců zdobeny rýhovitým žlabením. Ve 14. stol. pokračovala výroba hrncovitých nádob zdobených šroubovicí. Novým typem je džbán. Z 15. století pochází nejvíce nálezy, které umožnily autorům vypracovat jak typologické, tak i chronologické závěry. Novým výzdobným prvkem je radélkem provedená výzdoba a výskyt polevy. V 16. stol. nedošlo v Čechách k podstatným změnám v keramické produkci. Častěji se vyskytuje poleva a to i na obou stranách nádob.

Tato stručná charakteristika keramické produkce v Čechách na základě nálezů z pokladů mincí je důležitá pro srovnání vývoje na Moravě. Již nyní možno říci, že vývoj keramické výroby na Moravě má vedle shodných znaků také své zvláštnosti a odchylky.

Nálezy datované mincemi na Slovensku zpracovala L. Kraskovská (1948, 135—153). Význam mincí pro datování zdůraznila nejen v souvislosti s keramikou, ale s celou hmotnou kulturou (L. Kraskovská, 1964, 117—130).

Zpracování nálezů keramických schránek pokladů z Moravy a Slezska zpřístupňuje důležitý pramen k datování středověké keramiky. Z připojené tabulky však vyplývá, že nálezy datované mincemi jsou nerovnoměrně rozloženy. Příznivé podmínky k zachycení celkového vývoje keramické produkce poskytují nálezy z 15. stol., zatímco v ostatních stoletích je keramických schránek pokladů poměrně málo.

1. Období mladohradištní (950—1200)

V českém mincovnictví je toto období nazýváno obdobím denárovým. O vzácnosti nálezů z tohoto období svědčí jen 4 dochované nálezy, zatímco další 4 nádoby (z Morašic, Loštic, Rakvic a Cizkrajova) se ztratily. Nejstarší datovanou nádobou je láhev z Kelče (obr. 1), která je mincovním obsahem datována do začátku 11. stol. Do poloviny 11. stol. se řadí další láhev z Němčic a hrnek z Blanska (obr. 3a). Z konce 11. stol. pochází miska z kostrového hrobu ze Sadů v trati Špitálky (obr. 4). Konvička z Cizkrajova, datovaná k r. 1170, se sice ztratila, ale je zachována aspoň její kresba (obr. 5).

Dvěma doklady jsou zastoupeny láhve. Láhev z Kelče připomíná svým tvarem láhve zabrušanské a typologicky je ji možno zařadit k Váňovu typu Ie (Z. Váňa, 1956, 112). Množství tuhy ve hmotě ovlivňuje její povrchovou barvu, která je hnědočerná. Výzdobu na horní polovině výdutě tvoří jednak pás šikmo kladených hřebenem provedených vrypů, jednak nepravidelné ostré rýhování. Z nálezů datovaných mincemi v Čechách má blízko k láhvi z Ostroměře (okr. Jičín), která je o něco starší (P. Radoměřský-M. Richter, 1974, 69, 71, č. 3). Druhá láhev z Němčic u Holešova je datována před r. 1061. Svým vejčítým tvarem se řadí k Váňovu typu III a nižším válcovitým hrdlem kolísá mezi variantami d-e (Z. Váňa, 1956, 135). Výzdobným prvkem je jednoduchá vlnice a nepravidelné rýhování. Dno této láhve má málo zřetelnou značku ve tvaru hvězdice.

Hrnek z Blanska má vejčítý tvar a ve hmotě vysoké procento tuhy (obr. 3a). Charakteristickým znakem je výrazně odsazené hrdlo. Zdoben je nepravidelným rýhováním na horní polovině výdutě. Spolu s hrcem byla nalezena výduť zdobená vlnicí a obvodovým rýhováním (obr. 3b). Výduť sloužila velmi pravděpodobně k překrytí nádoby.

Z hrobu č. 93/60 v Sadech-Špitálkách (obr. 4) pochází hrncovitá miska datovaná do druhé poloviny 11. stol. Tuto misku lze přiřadit k typu III a, varianta 3 (Z. Váňa, 1958, 219). Je zdobena šikmo kladenými vseky na přechodu hrdla v tělo a na dně má značku čtverceho kruhu.

Jedním exemplářem je v mladohradištní keramice zastoupena konvička z Cizkrajova (obr. 5) datovaná k r. 1170. Je to malá nádobka s uchem a širší trubkovitou výlevkou. Právem lze v těchto dvou prvcích spatřovat zárodek nového typu nádoby t.j. džbánu. Nádoby s výlevkou a uchem se sice objevují v mladohradištní keramice jen sporadicky, ale nejsou jí zcela cizí, jak ukazují doklady z Palonína (okr. Šumperk, V. Nekuda-K. Reichertová, 1968, tab. LXXVII, 1), odkud pochází láhev s trubkovitou výlevkou (ta je uražena), nebo v Čechách z Klatov (R. Turek, 1957, 4 n.) a Choustníku (okr. Tábor, P. Radoměřský-M. Richter, 1974, 70—71), odkud pocházejí dvě akvamanilia s trubkovitými výlevkami a oušky. Oba nálezy z Čech jsou datovány na konec 10. a na začátek 11. stol.

Počet nádob z pokladů mincí z 11.—12. stol. je tak malý, že nelze z nich podat vývoj keramické produkce na Moravě.

2. Třinácté století

Počet nádob pro 13. stol. je již mnohem příznivější. Z 12 nálezů je 8 hrnců, 1 láhev, 1 hrnek s uchem, 1 miska a část zásobnice. Ještě všechny znaky keramiky mladohradištní má část masivního hrnce z Městečka Trnávky (obr. 6). Použitím radělka spolu s tradiční mladohradištní výzdobou patří mezi ojedinělé doklady. Velmi důležitý je hrnek ze Střelic (okr. Znojmo) datovaný na samý začátek 13. stol. (obr. 7) Tento hrnek naznačuje nový směr ve výzdobě a ve složení hmo-

ty. Početnější soubor pochází z Blanska, Vodní ul., kde byly r. 1962 nalezeny dva hrnce (obr. 10a, b) s obsahem moravských dvoustranných denárů a malých brakteátů z poloviny 13. stol. Spolu s hrnci byla ještě malá miska a 8 střepů, které velmi pravděpodobně oba hrnce překrývaly. Pro tento celek je charakteristické, že všechny keramické výrobky obsahovaly větší množství tuhy a řada z nich byla zdobena radélkem. Pro druhou polovinu 13. stol. tvoří základ hrnce z Uhřic (obr. 12) a Zlechova (obr. 13) a malé hrnečky ze Slavonic (obr. 15) a Přerova (obr. 14). Z druhé poloviny 13. stol. pochází nový keramický typ: hrnek s ouškem z Brna, nám. Rudé armády (obr. 11) zdobený radélkem. Jedním exemplářem je doložena také láhev objevená při výzkumu v Olomouci, Barvířské ul. (obr. 16).

Hmota, z níž byla keramika 13. stol. vyráběna, obsahuje jednak tuhu, jednak písek a slídu. Vysoký obsah tuhy měl hrnek z Městečka Trnávky, dále pak celý soubor z Blanska, Vodní ulice, hrnek s uchem z Brna a hrnce z Uhřic a Zlechova. Zdá se však, že tuha jako přísada do hmoty v průběhu 13. stol. ustupovala a byla nahrazována slídou. Příkladem tohoto složení jsou nálezy ze Střelice a Slavonic.

V technologii výrobního procesu vykazují všechny nálezy z pokladů mincí obtáčení na ručním kruhu. Výrobní postup je doložen také na dnech nádob, které mají stopy podsýpky a nechybějí na nich ani značky jako např. na hrncích ze Zlechova a Strmilova, nebo na misce z Blanska.

Sledujeme-li tvary hrcovitých nádob, zjišťujeme, že měly tvar kulovitý (Střelice), vejčitý (Zlechov, Blansko, Přerov) a velmi pravděpodobně i soudkovitý (Městečko Trnávka). Výška hrců se pohybuje v rozmezí 6,7 cm až 22,5 cm. Podle průměrů okrajů jsou v datovaných nálezech v naprosté převaze hrnce malé, což odpovídá i účelu, kterému měly nádoby sloužit.

Při charakteristice okrajů třeba mít na zřeteli, že základ, z něhož se vychází, je velmi malý, a proto i výsledek nelze zevšeobecňovat. Převahu mají okraje vzhůru vytažené, které se vyskytují u tuhových nádob. Vedle okrajů vzhůru vytažených jsou zastoupeny také okraje šikmé různým způsobem hraněné. Typickým představitelem je hrnek ze Střelice (obr. 7).

Výzdoba nádob datovaných mincemi je převážně rytá, tlačena radélkem a hrnek ze Střelice má v místech největší výdutě plastické zvlnění. Zcela mladohradištní charakter výzdoby (vlnicové pásy, obvodové rýhy) mají nádoby z Městečka Trnávky a z Blanska. Doložena je rovněž výzdoba na vnější straně okraje na okrajovém stěpu z Blanska (obr. 10c) a na hrnečku ze Slavonic (obr. 15). Radélkem provedenou výzdobu mají nálezy z Blanska a to jak na těle nádoby, tak i na vnější straně okraje, a hrnek s uchem z Brna (obr. 11).

Jediným exemplářem je zastoupena miska z Blanska, která patří k typu malých, nízkých misek se zataženým okrajem (Váňův typ Ib). Na dně má značku hvězdice (obr. 10k).

Na rozdíl od Čech, kde mezi nádobami z pokladů mincí se objevují častěji lahvovité tvary, je na Moravě doložena zatím jediná láhev z výzkumu v Olomouci na Barvířské ulici (obr. 16). Má štíhlejší tvar (Váňův typ IIa), úzké hrdlo a soudkovité tělo. Zdobena je dvěma pásy tří obvodových rýh a v okraji má vymodelovanou otevřenou výlevku.

3. Čtrnácté století

Charakteristiku keramiky 14. stol. můžeme opřít jen o devět nálezů absolutně datovaných. Z první poloviny 14. stol. pochází část poháru a okrajový střep hrnce s červeně malovanou výzdobou ze Sušice (okr. Svitavy). Pohár s uchem byl objeven rovněž v Hodoníně (obr. 19) a velmi důležitý nález loštice-

kého poháru z druhé poloviny 14. stol. pochází z Tovačova (obr. 23). Další nádoby, do nichž byly ukládány mince, jsou převážně malé hrnce. Do čtyřicátých let 14. stol. je datován hrnek kulovitěho tvaru zdobený mělkou šroubovicí z Uherčic (obr. 18). Z druhé poloviny 14. stol. pochází hrnek z Bynovy (okr. Vsetín). Dva hrnce a dno z Olomouce, Nových sadů, jsou datovány po r. 1378 (obr. 22). Jeden z hrnců a dno mají stopy po odříznutí z hrnčířského kruhu. Z devadesátých let 14. stol. pochází hrnek kulovitěho tvaru z Kyjova (obr. 24). Do konce 14. stol. možno zařadit nález tří nádob z Mikulova: hrnek s uchem, hrnek a zlomek poháru. Nádobku z Horní Moštěnice (okr. Přerov) datovanou kolem r. 1360 nelze přesně zařadit, neboť její okraj chybí. Mohla mít buď lahovitý, nebo i hrncovitý tvar (K. Ludikovský, 1977, 92).

V technologii výroby lze pozorovat ztenčení střepu, což bylo způsobeno jednak složením hmoty, jednak dokonalejším opracováním stěn nádob na hrnčířském kruhu, zvláště technikou vytáčení. Ve hmotě nádob 14. stol. převažuje středně zrnitý písek a slída. Jediný hrnek z Olomouce, Nových Sadů, má hrubší materiál. Z hmoty zcela zmizela tuha. Z malého počtu datovaných nádob nelze činit závěry, ale přesto se ukazuje, že nový výrobní způsob vytáčením z jednoho kusu hlíny na rychle rotujícím kruhu byl na postupu, neboť dna s podsýpkou a dna se stopami po odříznutí jsou rovnoměrně zastoupena. Naproti tomu v Čechách mají všechny nádoby z pokladů mincí na dně stopy podsýpky. Z toho P. Radoměřský a M. Richter (1974, 63) vyvozují, že celé 14. stol. je u nás ještě údobím staršího výrobního způsobu. Z datovaných nálezů na Moravě vyplývá, že nový výrobní způsob se zde začíná prosazovat od druhé poloviny 14. stol., i když v některých oblastech ještě dlouho přežíval starší výrobní způsob tj. lepení a obtáčení.

Vypalovací technika, jak ji na nádobách pozorujeme, byla převážně redukční, neboť většina nálezů má šedočernou barvu a pokud tvoří ostřívo slída, vytváří typický třpyt. Keramika ze střední a severní Moravy má také barvu okrovou až světležlutou, na níž bylo nanášeno červené malování.

Také z okrajové profilace datovaných nádob nelze činit žádné závěry, neboť jeden hrnek z Olomouce, Nových sadů, má okraj šikmý, svisle hraněný (obr. 22c), druhý hrnek z téhož naleziště má okraj ve tvaru okruží (obr. 22a).

Zatímco ve 13. stol. byla výzdoba ještě pod vlivem hradištních tradic, je na keramice 14. stol. většinou jen rytá šroubovice.

Jako nový typ se ve 14. stol. objevují poháry a to jednak ložtický pohár z druhé poloviny 14. stol. a pohár s uchem z Hodonína.

Z uvedeného rozboru vyplývá, že charakteristiku keramické výroby ve 14. stol. nelze stavět jen na keramice z pokladů mincí. Ve srovnání s celkovou produkcí by se jevila hrnčířská výroba velmi chudá, ačkoliv 14. stol. bylo napopak dobou rozkvětu a mnohotvárnosti středověké keramiky.

4. Patnácté století

Absolutní chronologii keramiky 15. stol. možno opřít o 44 nádob z pokladů mincí. Soubor 44 nádob představuje 19 hrnců, 9 hrnců s uchem, 8 pohárů, 5 džbánů, 1 láhev, 1 konvičku a 1 poklici. Z počátku 15. stol. pochází hrnek z Holešova s modrošedým povrchem (obr. 26). Z dalších dvou hrnců jsou zachována jen dna a to z Kroměříže a Bošovic. Oba pocházejí z počátku 15. stol. Do počátku 15. stol. je datována malá konvice s výlevkou ze Stojecína (okr. Jindřichův Hradec). Z prvního desetiletí 15. stol. pochází hrnek z Brna-Spilberku (obr. 30). Velká skupina nádob je datovaná do let 1419—1430, tj. do období husitského revolučního hnutí, kdy válečné události vedly k ukrývání pokladů. Z Dalova (okr. Olomouc) pocházejí dva hrnce; jeden s uchem světle okrové barvy, druhý

světle žluté barvy. V horní polovině výdutě jsou oba hrnce zdobeny mělkou šroubovicí. Mincovním obsahem jsou datovány k r. 1419. Do téhož roku je datován džbán z Kostelan (obr. 32, okr. Kroměříž) nalezený nedaleko místa bývalé tvrze. Hrnek s pokličkou z Martinic (okr. Žďár n. S., obr. 33) byl zakopán rovněž kolem r. 1419. V téže době byly vloženy do země pohár z Města Albrechtice (okr. Bruntál), část hrnku vejčitého tvaru z Olomouce, hrnek stejného tvaru z Přerova (obr. 36) hrnek z Uherského Brodu (obr. 37) zdobený na podhrdlí pásem drobných vpichů provedených radélkem, hrnek bez výzdoby z Veverské Bitýšky (obr. 38), dolní část nádoby ze Žalkovic (okr. Kroměříž (obr. 39) a hrnek kulovitěho tvaru z Újezdce (okr. Uh. Hradiště obr. 40). Na základě těchto nálezů se pokusil J. Sejbal osvětlit historické události a tažení husitských vojsk. Poklady z Kostelan a Žalkovic spojuje (J. Sejbal, 1965, 126) s tažením Diviše Boška z Miletína na Moravu v r. 1423. Řada nálezů na Třebíčsku a zejména na Velkomeziříčsku (Martinice) z let 1421—1425 souvisela velmi pravděpodobně s výpravami husitů na Moravu. Mincovní poklad z Albrechtic na Krnovsku lze klást do souvislosti s tažením husitských vojsk do Slezska v r. 1428 (J. Sejbal, 1965, 131). Poklady mincí v okolí Brna (např. Babice, Blansko, Veverská Bitýška) byly uloženy do země v době výpravy Prokopa Holého proti Brnu (J. Sejbal, 1965, 133—135).

Do doby kolem r. 1424 jsou datovány dva malé poháry z Mohelnice (obr. 41) a Postřelmovy (obr. 42). Hrnek a hrnek s uchem z Bzence (okr. 43) jsou datovány k r. 1428. Z třicátých let 15. stol. pochází džbánek z Babic u Rosic (obr. 44). Do téže doby je datováno dno hrnce z Blanska (obr. 45). Do čtyřicátých let 15. stol. je datována láhev baňatého tvaru z Dalečína (okr. Žďár n. S.), část poháru z Míšovic (okr. Znojmo) a část poháru válcovitěho tvaru ze Skleněného (okr. Žďár n. S.). Z poloviny 15. stol. pochází hrnek vejčitého tvaru z Dyje (obr. 47, okr. Znojmo). Do konce padesátých let 15. stol. je datován džbán z Holubí Zhoře (obr. 51, okr. Žďár n. S.) a část hrnce z Čikova (okr. Třebíč, obr. 52). Z šedesátých let 15. stol. pocházejí dva hrnce ze Žadlovic (okr. Šumperk). Jejich povrchová barva je převážně červenavá, místy přechází v barvu světležlutou. Ze stejné doby pocházejí ještě dvě nádoby a to hrneček z Nového Města (obr. 54) a hrnek ze Dzbelu (okr. Olomouc obr. 55). Zatímco hrneček z Nového Města je bez výzdoby, hrnek ze Dzbelu je světležluté barvy zdobený červeným malováním. Z osmdesátých let 15. stol. pochází soubor čtyř nádob z Rouchovan (okr. Třebíč). Jsou to dva hrnky s uchem terakotové barvy s hnědočervenou polevou na vnitřní straně a dva džbány (obr. 56). Podobně jako v Rouchovanech byl nalezen soubor šesti nádob v Horních Borech (okr. Žďár n. S., obr. 57). Hornoborský nález tvoří dva hrnky s uchem, loštický pohár a střepy z dalších dvou loštických pohárů a poklice. Ze samého konce 15. stol. pocházejí hrnek s uchem z Kyjova (obr. 58) a část hrnku z Přerova (obr. 59).

Charakteristiku výrobní technologie možno podat opět jen na základě vizuálního pozorování. Již pro druhou polovinu 14. stol. bylo možno konstatovat změnu ve výrobní technologii použitím rychle rotujícího nožního kruhu. Tento dokonalejší způsob výroby si v 15. stol. osvojila většina hrnčírů, takže z 29 schránek mincí, u nichž bylo zachováno dno, bylo již 19 (tj. 66 %) vytáčeno, zatímco 10 bylo ještě obtáčeno. Výroba na rychle rotujícím kruhu se obrátí i v síle a složení střepu. Střepy těchto nádob jsou tenké a ve hmotě převažuje jemně zrnitý písek a nechybí ani jemně plavená hlína, ostřená velmi jemným pískem. Jako ostřiva se užívalo také ještě slídy.

Podle barvy střepu možno říci, že většina nálezů byla vypalována v redukčních pecích. Nádoby okrové, světležluté až načervenalé barvy pocházejí stejně jako ve 14. stol. ze střední a severní Moravy (Dalov, Přerov, Mohelnice, Postřelmov, Žadlovce, Dzbel).

Nejpočetnější skupinu keramiky z pokladů mincí představují v 15. stol. hrnce a hrnce s uchem. Po stránce tvarové se neliší od předchozích období, neboť všechny tři typy tj. soudkovité, vejčité a kulovité jsou zastoupeny. Co do velikosti představují hrnce malé v rozmezí 6,7 cm až 19 cm, průměry jejich okrajů nepřesahují 15 cm.

V okrajové profilaci přežívají ještě typologicky starší okraje šikmé, na konci zaoblené (např. z Holešova, obr. 26, z Veverské Bitýšky, obr. 38, z Nového Města, obr. 54). Okraje ve tvaru okruží má z datovaného souboru 15. stol. 8 nádob. Okraje ovalené představují sice jen 3 doklady (Martinice, obr. 33, Dyje, obr. 47, Kyjov, obr. 58), ale výsledky výzkumů na sídlišťích přesvědčují o tom, že tento typ okraje v 15. stol. převažoval (např. V. Nekuda, 1975, 95—97). V souboru schráněk mincovních pokladů zcela chybějí okraje vodorovně vytažené.

Sledujeme-li výzdobu na keramice datované do 15. stol., zjišťujeme, že je velmi jednotvárná a co do množství výzdobných prvků chudá. Nejčastějším výzdobným prvkem je rytá šroubovice, ornament provedený radélkem, nebo širším válečkem a výzdoba červeně malovaná.

Poměrně pozdě — až ve druhé polovině 15. stol. — je v souboru nádob datovaných mincemi zastoupena keramika polévaná a to dvěma hrnkami s uchem z Rouchovan (obr. 56).

Vedle hrnců jsou v datovaném souboru početněji zastoupeny poháry. Po stránce typologické jsou zde tři typy:

1. Poháry s nevyvinutou nožkou a s profilem okraje ve tvaru vyššího okruží (např. Dalov, Postřelmov).
2. Poháry téměř válcovitého tvaru (Sklenné).
3. Poháry ložtické.

Na tvaru pohárů a jejich tektonice se odráží dobový styl pozdní gotiky. Ložtické poháry jsou zastoupeny štíhlým esovitě profilovaným tvarem typu I B (Z. Měřinský, 1969, 89—105) z Hor. Borů (obr. 57).

V souboru 15. stol. je 5 džbánů. Jedná se o menší džbány (do výšky 25 cm), které sloužily při stolování. Jejich těla mají kulovitý tvar a vysoké, téměř valcovité ústí, které je pročleněno plastickými vývalky (např. džbán z Kostelan, obr. 32). Ucha džbánů mají oválný nebo páskový tvar a jsou napojena v hrdle a v místech největší výdutě.

Pouze jediným exemplářem je zastoupena láhev z Dalečína. Má kulovitý tvar, nižší válcovité hrdlo, které přechází v mírně ovalený okraj s výlevkou. Svým tvarem připomíná starší typy. Z nálezů v Čechách ji můžeme do jisté míry srovnat s láhví z Okrouhlice nebo s menší lahvičkou z České Libchavy (okr. Ústí n. O.), s nimiž se shoduje i časově (P. Radoměský—M. Richter, 1974, 112, č. 105; 115, č. 107a).

Stejně vzácně se objevují konvičky. V mincovních nálezích 15. stol. je malá konvička ze Stojedína datovaná do zač. 15. stol. (obr. 29). Je opatřena krátkou trubkovitou výlevkou. Její okraj chybí. Jak vypadalo ukončení těchto konviček nám ukazuje konvička z Kroměříže (V. Nekuda—K. Reichrtová, 1968, 368, č. 4), která měla ucho přes okraj. Také v souboru keramiky v Čechách je několik konviček tohoto typu z 15. stol. doloženo (P. Radoměský—M. Richter, 1974, č. 73a,b ze Sezimova Ústí, č. 125 z Červených Janovic a č. 101 z Květuš).

I když keramický soubor nádob z pokladů mincí 15. stol. obsahuje téměř všechny druhy keramických výrobků, přesto nelze postihnout celkový vývoj bez přihlídnutí k pramenům získaným systematickými archeologickými výzkumy.

5. Šestnácté století

O keramické produkci 16. stol. nás informují nejen hmotné doklady, ale i prameny písemné. Jihlavská statuta hrnčířského cechu z r. 1518 a 1546 a znojemská statuta z r. 1520 (V. Nekuda-K. Reichertová, 1968, 26—28) se zmiňují o kuchyňských hrncích, pohárech, pokličkách, polévaných džbánkách, kachlích, polévaných hrncích, dlaždicích, zdobených kachlích a polévaných zdobených kachlích, vodovodních trubkách a kouřovodech. Keramické nálezy datované mincemi do 16. a začátku 17. stol. jsou plně v souladu s prameny písemnými, neboť většina keramických schránek pokladů je na vnitřní straně polévaná. Poleva má barvu hnědou až hnědočervenou, zelenou nebo žlutozelenou. Kromě jmenovaných nádob je do 16. stol. datován také tyglík z Brna, Údolní ulice. Spolu s tyglíkem byl nalezen ještě zlomek brněnského poháru. Do druhé poloviny 16. stol. je datován džbánek z Tasova (obr. 61). Nálezy z Kralic n. O. [džbánek a hrnec s uchem (obr. 62)] se již dostáváme do stol. 17. Pět nálezů pochází ze samého začátku třicetileté války, z let 1618—1620: džbán zeleně polévaný ze Šumic (okr. Uh. Hradiště), hrnečky s hnědočervenou polevou z Pěnčína (okr. Prostějov), část hrnku s hnědou polevou uvnitř a na okraji nádoby z Děhylova (okr. Opava), hrnek s uchem a poklice z Dačic, část hrnku se žlutozelenou polevou na vnitřní straně ze Všehovic (okr. Nový Jičín) a hrnek s uchem na vnitřní straně hnědočerveně polévaný ze Slavkova.

Soubor nádob z pokladů mincí ze 16. a začátku 17. stol. je velmi chudý a zdaleka neodpovídá bohaté keramické výrobě tohoto období. Z nálezového souboru lze jen vyvodit, že keramika byla tvrdě vypálená do terakotové až cihlově červené barvy a že poleva zaujímal důležitý místo při úpravě vnitřku nádob.

Závěrem třeba zdůraznit, že připojený katalog keramických schránek pokladů představuje zhruba polovinu nádob, které jsou registrovány v soupisovém díle *Nálezy mincí v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, díl II (Praha 1956). Je možné, že některé postrádané nádoby se objeví ještě ve sbírkách našich muzeí. Přesto možno říci, že shromážděný soubor nádob z mincovních pokladů tvoří cenný vědecký základ zejména pro metodu srovnávací. Na druhé straně však nelze jen na základě tohoto souboru řešit otázky spojené s celkovým vývojem a datováním keramiky jak z období časného, tak i vrcholného středověku.

Přehled nádob z nálezů mincovních pokladů

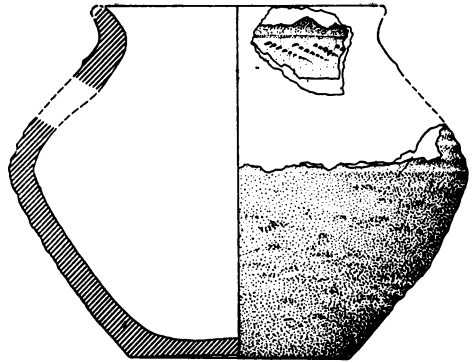
Druh nádoby	století						celkem
	11.	12.	13.	14.	15.	16.—1620	
láhev	2	—	1	—	2	—	5
hrnec	1	—	9	7	14	3	34
střepey hrnce	1	—	3	1	6	—	11
hrnec s uchem	—	—	1	—	9	3	13
miska	1	—	1	—	—	—	2
džbán	—	—	—	—	6	3	9
zásobnice (střepey)	—	—	1	—	—	—	1
konvička	—	1	—	—	1	—	2
pohár	—	—	—	3	9	1	13
poklice	—	—	—	—	2	1	3
tyglík	—	—	—	—	—	1	1
celkem	5	1	16	11	49	12	94

1. Kelě (okr. Vsetín), zač. 11. stol.

Nález denárů moravských i cizích a zlomkového stříbra z 10. a počátku 11. století v r. 1938 při vyorávání brambor. Kromě mincí byly v nádobce i zbytky tkaniny.

Láhev dvojkónická, z hmoty silně promíšené tuhou. V horní polovině výdutě je zdobena několikanásobnou hrubou rýhou a pod hrdlem řadou šikmo kladených vpichů. Na horní polovině výdutě jsou stopy mělkých žlábků. Okraj má rozevřen. Povrch láhve jak na vnější tak i na vnitřní straně je nerovný, se stopami po obtáčení. Láhev je slepena a horní část chybí. — V. 12 cm, ds. 7,5 cm, dv. 12 cm, max. d/w. 15 cm/7 cm. M Olomouc.

Lit.: Nálezy mincí II, č. 1652. — V. Burian, AR X, 1958, 260, 261. V. Nekuda-K. Reichertová, 1968, 102.

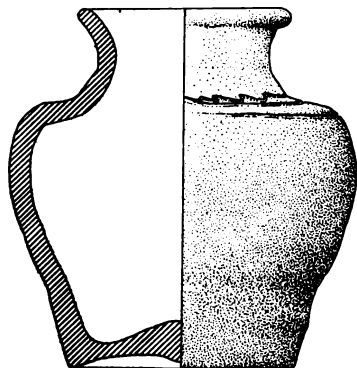
1

2. Němčice (okr. Kroměříž), před r. 1061

V listopadu r. 1885 při úpravě vjezdu do stodoly došlo k nálezu asi 1500 uherských denárů krále Štěpána (1000—1038) a Ondřeje I. (1046—1061).

Láhev z hlíny promíšené zrnky písku, okrové až černohnědé barvy. Dno je drsné, dovnitř klenuté s málo zřetelnou, pravděpodobně hvězdovitou značkou. Výzdoba je soustředěna na horní polovině nádoby a je tvořena mělkou nepravidelnou šroubovicí a šikmo doleva kladenou vlnovkou na smáčknutém podhrdlí. Rozevřený okraj je ovalen. — V. 12,5 cm, ds. 8 cm, dv. 7 cm, max. d/w. 12 cm/6,5 cm. M Olomouc, inv. č. 1932.

Lit.: Nálezy mincí II, č. 1664. V. Nekuda—K. Reichertová, 1968, 102.

2

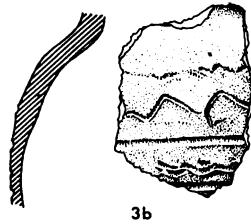
3. Blansko po r. 1061

Nález moravských denárů z druhé poloviny 11. století r. 1904 při bourání starého stavení v usedlosti p. Šebesty.

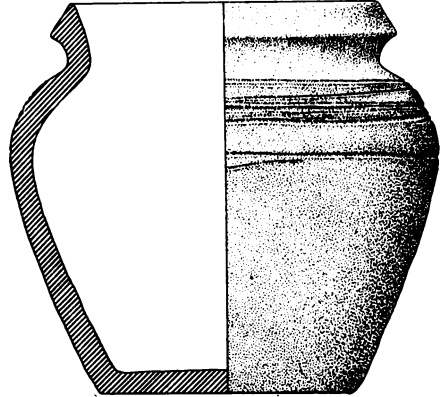
3a) Hrnek z hmoty obsahující vysoké procento tuhy, vejčitého tvaru. Povrch v horní části výdutě je nepravidelně rýhovaný. Masivní okraj šikmo seříznutý, je oddělen od výdutě výrazným hrdlem. Dno mírně dovnitř vyklenuté. Hrnek je slepený. — V. 14 cm, ds. 9,5 cm, dv. 10,5 cm, max. d./w. 15 cm/8,5 cm. MM HA, inv. č. 190.

3b) Výduť hrnce z hmoty obsahující vysoké procento tuhy. Výzdobu, pokud je patrná tvoří jednoduchá vlnice a obvodové rýhování.

Lit.: Nálezy mincí II, č. 1678. V. Nekuda—K. Reichertová, 1968, 102, 105.

3b

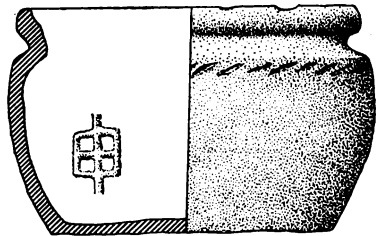
3a

4. Sady (okr. Uherské Hradiště), konec 11. stol.

V trati „Špitálky“ byl při systematickém výzkumu kostrového pohřebiště v hrobě č. 93/60 nalezen denár olomouckého úředního knížete Oty I. Sličného (1061 až 1087) a menší nádobka.

Miska červenohnědé barvy s výrazně odsazeným hrdlem a krátce vzhůru vytaženým okrajem. Pod hrdlem a přechodu v tělo je zdobena obvodovou řadou šikmo kladených vseků. Rovné dno má na středu značku čtvercového čtyřúhelníku. Hmota je ostřena hrubším pískem. — V. 8 cm, ds. 10 cm, dv. 12,2 cm, max. d/w 13,2/4,5 cm. MM prehistorické oddělení, inv. č. S 3398.

Lit.: V. Nekuda—K. Reichertová, 1968, 103, 104.

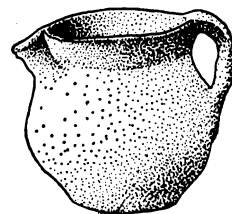

4

5. Cizkrajov (okr. Jindřichův Hradec) okolo r. 1170

Nález z roku 1933 na poli za školou v hloubi 40—50 cm.

Konvička kulovitěho tvaru s trubkovitou výlevkou a ouškem. Hmota z jemně zrnitého písku je vypálena do světležluté barvy. Hrdlo tvoří lom a přechází v nálevkovitě rozevřený okraj, ukončený zaoblením. Přimo z okraje vyrůstá páskové ucho a dosedá v místech

5

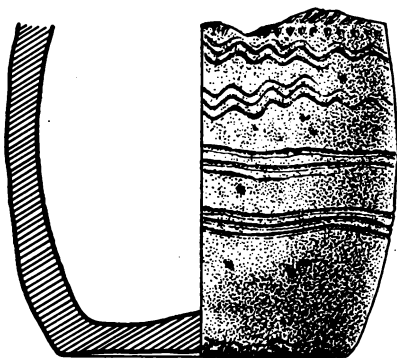
největší výdutě. Proti uchu na opačné straně výdutě je vymodelována širší trubkovitá výlevka. Dno je velmi úzké a nerovné. — V. 5,5 cm, ds. 2,4 cm, dv. 4,3 cm, max. d./w. 5,8 cm/2,8 cm. Popis nádoby podle H. Steiningera, neboť pátrání po této konvičce v Městském muzeu ve Slavonicích bylo bezvýsledné.

Lit.: Nálezy mincí II, č. 1729. F. Dworschak, NZ 26—27, 57, Tab. I. — H. Steininger, 1964, 20—21; 1969, 10. V. Nekuda—K. Reichertová, 1968, 102.

6. Městečko Trnávka (okr. Svitavy), poč. 13. stol.

Nález moravských brakteátů v r. 1934. Část silnostěnného hrnku hnědočerné barvy. Hmota obsahuje vysoké procento hrubší tuhy. Dolní část nádoby zdobí dva pásy nepravidelných horizontálních rýh, nad nimi obíhají opět dva pásy trojnásobné vlnice a nad horním pásem vlnice je obvodový pás drobných trojúhelníků provedených radélkem. Na lomu výdutě je patrna ještě výzdoba šikmo kladených vrypů. Téměř rovné dno má stopy podsýpky. Na vnitřní straně nádoby jsou stopy po nálepu. Síla střepe je 1,5 cm. — V. 11,8 cm, ds. 10 cm, max. d./w. 14,5 cm/8 cm. — Národní muzeum, numismatické oddělení, inv. č. K 23.

Lit.: Nálezy mincí II, č. 1871. V. Nekuda—Reichertová, 1968, 113.

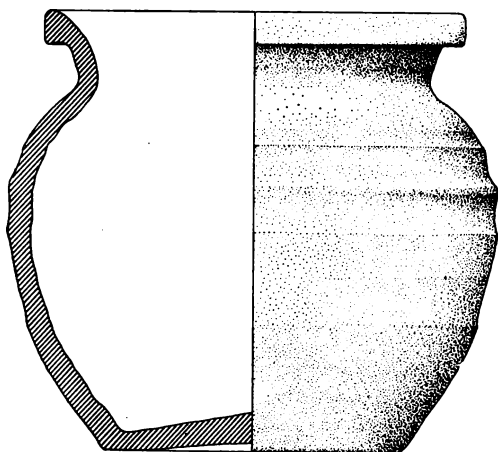

7. Střelice (okr. Znojmo), zač. 13. stol.

Nález moravských dvoustranných denárů, rakouských širokých feniků a blíže nepřidělených brakteátů německé fabriky z druhé poloviny 12. století a začátku století 13. Nález byl učiněn při adaptačních kraviná v r. 1959.

Hrnek kulovitěho tvaru, jemně drsného povrchu. V místech největší výdutě je nádoba zdobena dvěma širokými sotva znatelnými obvodovými žlábkami. Hmota, z níž byla nádoba vyrobena technikou nálepvou, je promíšena jemnou slídou. Dno se stopami podsýpky je mírně dovnitř vyklenuto. Okraj nádoby je silný, svisle hraněný. Nádoba je slepena a doplněna. — V. 15,3 cm, ds. 10,3 cm, dv. 14,3 cm, max. d./w. 15 cm/10,5 cm. MM HA, inv. č. 4901.

Lit.: V. Hrubý, ČMM, 45/1960, 89, 91. — Mince určil J. Sejbal. V. Nekuda—K. Reichertová, 1968, 112, 114.

8. Strmilov (okr. Jindřichův Hradec), kolem r. 1230

Nález 3 až 4 tisíc mincí (rakouské, uherké, bavorské a 500 moravských denárů a 1 neurč. brakteát) při vyorávání brambor v r. 1898. Poklad byl uložen v nádobě, která měla na dně značku v podobě mřížovaného kruhu. Pátrání po nádobce bylo zatím bezvýsledné.

Lit.: Nálezy mincí II, č. 1741 — J. Smolík, PA XVIII, 1898—99, 363 n.

Pozn.: Až do 16. stol. patřil Strmilov k Moravě.

9. Česká Olešná (okr. Jindřichův Hradec), kolem r. 1250

Nález 714 vídeňských feniků asi v r. 1930 při orbě na poli parc. č. 729.

Střepy z těla hrncovité nádoby šedočerné barvy. Hmota obsahuje hrubší písek. Z výzdoby je patrný mělký žlábek pod hrdlem na přechodu v tělo. Nerovné dno má sotva znatelnou obvodovou lištu. Na vnitřní straně střepů jsou stopy měděnký. Zach. V. cca 10 cm, M. Jindřichův Hradec.

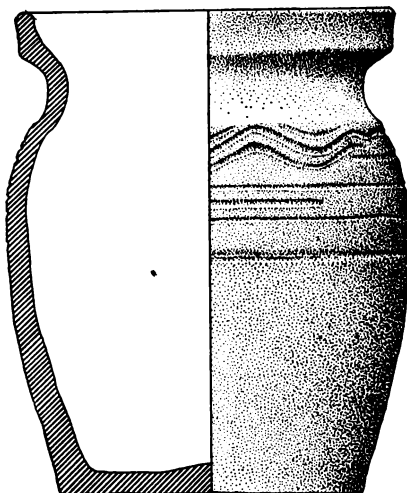
Lit.: Nález mincí II, č. 1833. — P. Radoměřský—M. Richter, 1974, 80, č. 30.

Pozn.: Patrně omylem byl tento nález zařazen do katalogu v Čechách, neboť Česká Olešná leží na Moravě.

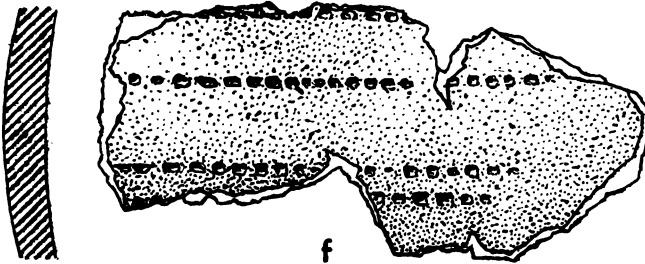
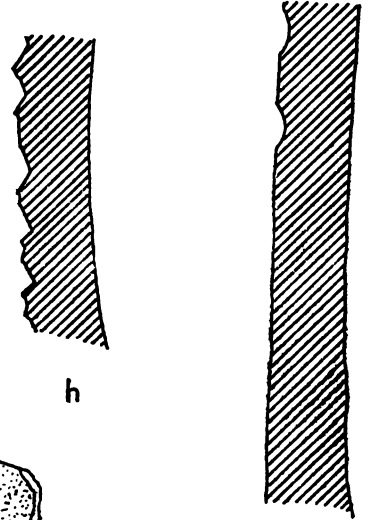
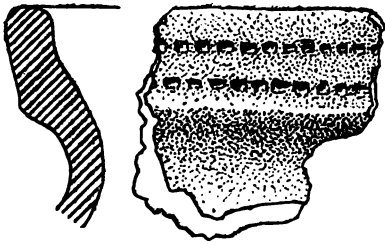
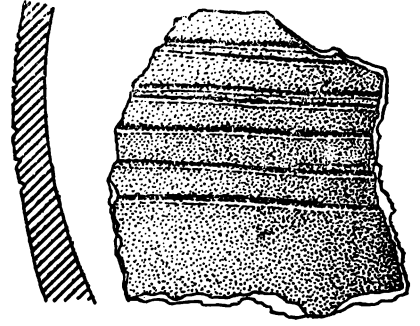
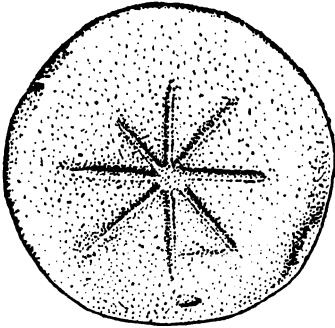
10. Blansko — Vodní ul. polovina 13. stol.

Nález moravských dvoustranných denárů a malých moravských brakteátů (ty převládají) v září 1962 na parcele č. 84/1 v zahradnictví JZD, v hloubi 65 cm. Mince byly uloženy ve dvou poškozených nádobkách a kromě toho bylo v místě nálezů ještě několik střepů z různých nádob. Všechny nádoby mají ve hmotě tuhu.

10a) Hrnek vejčitého tvaru, černé barvy, nerovného povrchu. Odsazené hrdlo přechází ve svisle vytažený okraj. Pod hrdlem na přechodu v tělo je umístěna vícenásobná vlnice a dolní část výdutě je zdobena nepravidelnými horizontálními rýhami. Nádoba je slepena a doplněna. — V. 17 cm, ds. 10,5 cm, dv. 13,3 cm, max. d./w. 14 cm/10,3 cm. MM HA, inv. č. 4902.

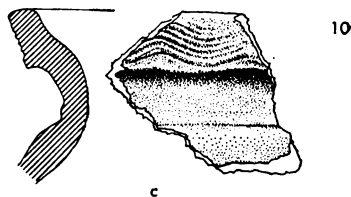

10a

10

10b) Hrnek kulovitého tvaru, černé barvy a drsného povrchu. Hrdlo je od těla nádoby výrazně odsazeno. Okraj svisle vytažený. Výzdobu tvoří na horní polovině výdutě dvě jednoduché vlnovky a 6 horizontálních rýh. — V. 15,5 cm, ds. 9 cm, dv. 11 cm, max. d./w. 14 cm/8,0 cm. MM HA, inv. č. 4903.

10c) Okrajový střep hrncovité nádoby šedočerné barvy a jemně drsného povrchu. Okraj svisle vytažený je zdoben na vnější straně pětinasobnou vlnovkou. Hmota, z níž byla nádoba vyrobena obsahuje tuhu a hrubší písek. MM HA, inv. č. 4904.

10d) Okrajový střep hrnce z hmoty obsahující vysoké procento tuhy. Povrchový nátěr je vypálen do hnědočerveně. Lom střepu je černý. Nepatrně zesílený a zaoblený, přímý okraj je zdoben dvěma pásy drobných čtverečkovitých vpichů provedených radélkem. MM HA, inv. č. 4905.

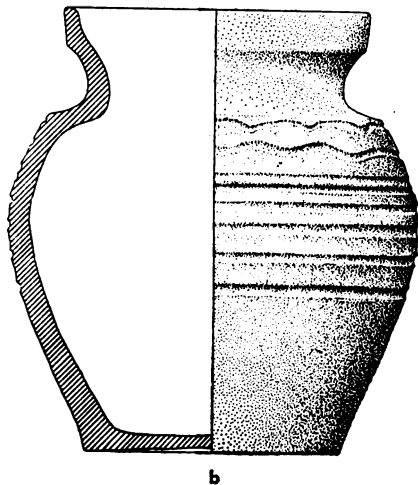
10e) Okrajový střep menší, patrně mísovitý nádobky z tuhového materiálu, který má povrchový nátěr vypálený do béžové barvy. Na lomu je barva střepu černá. Výzdobu tvoří pásy drobných čtverečkovitých vpichů jak na vnější, tak i na vnitřní straně střepu. Výzdoba byla provedena opět radélkem. MM HA, inv. č. 4906.

10f) Část podlouhlé nádoby korýtkového tvaru (na pečení ryb?) z hmoty s vysokým obsahem tuhy. Povrchový nátěr je vypálen do hněda na vnější a červenohněda na vnitřní straně. Výzdobu tvoří na vnější straně opět pásy drobných čtverečkovitých vpichů, provedených radélkem. MM HA, inv. č. 4907.

10g) Část výdutě silnostěnné nádoby cihlově červené barvy, vyrobené z hrubší hmoty. Na střepu je jeden mělký horizontální žlábek. MM HA, inv. č. 4908.

10h) Část výdutě silnostěnné nádoby hnědočervené barvy. Na lomu je barva střepu černá. Síla střepu 1,3 cm. Výduf byla zdobena hlubšími horizontálními žlábkami. Hmota obsahuje hrubší písek a tuhu. MM HA, inv. č. 4909.

10i) Část výdutě silnostěnné zásobnice. Na povrchu je barva světle hnědá, na lomu černá. Hmota obsahuje tuhu. Výzdobu tvoří dva širší mělké žlábků. Síla na lomu je 1,5 cm. MM HA, inv. č. 4910.

10j) Část výdutě hrncovité nádoby, ze stejné hmoty jako předchozí nálezy, vypálené do šedé až červenohnědé barvy s výzdobou horizontálních rýh. Na lomu je barva střepu černá. MM HA, inv. č. 4911.

10k) Miska na povrchu šedoohnědé, na lomu černé barvy. Hmota, z níž byla miska vyrobena, obsahuje tuhu a drobnou sílu. Dno má značku hvězdice. MM, HA, inv. č. 4912.

Mince určil J. Sejbal.

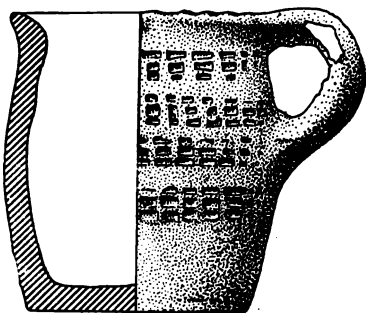
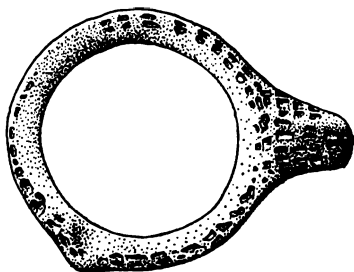
Lit.: Nekuda—K. Reichertová, 1968, 110, 114.

11. Brno — nám. Rudé armády druhá pol. 13. stol.

Nález moravských malých brakteátů z druhé polovice 13. století. K objevu došlo ve dvacátých letech tohoto století při stavebních pracích.

Hr ne č ek s uchem téměř válcovitého tvaru. Jemně zrnitá hmota, na lomu černá (písek + tuha). Povrchová barva není jednotná. Šedohnědá barva se střídá s místy šedočernými. Tělo hrnečku je zdobeno čtyřmi obvodovými pásy radélkem tlačенých obdélníčků. Radýlkováním je zdobena horní plocha ucha a převážná část horní plošky okraje. Okraj je šikmý, velmi krátce vytažený a zúžený. Ouško vyrůstá přímo z okraje a dosedá v místech největší výdutě. Výlevka je bokem od ouška. Dno je rovné (vsazované?) s výraznými stopami podsýpky. — V. 8 cm, ds. 5,8 cm, dv. 7 cm, max.d. /w. 7,4 cm/4,3 cm. MM HA, inv. č. 4913. Mince určil J. Halačka.

Lit.: V. Nekuda—K. Reichertová, 1968, 114, 126.

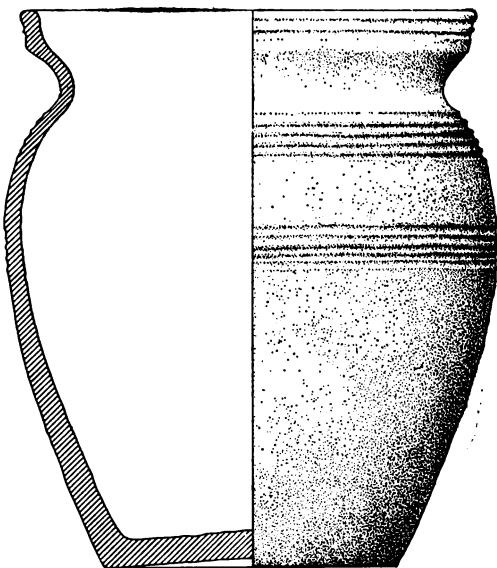
11

12. Uhřetice (okr. Svitavy), druhá pol. 13. století

Nález moravských brakteátů na zahradě rolníka R. Toulý, 26. 4. 1932.

Hr nec hnědošedé barvy zdobený jemnými pásy rýh pod hrdlem a v místech největší výdutě. Esovitě prohnuté hrdlo je na přechodu v tělo odsazeno mírným vývalkem. Okraj svisle vytažený je na vnější straně zdoben jemnými rýhami. Dno je mírně vyduté se stopami podsýpky. Hmota obsahuje drobnou slídu a tuhu. Nádobu je slepena a doplněna. — V. 22,5 cm, ds. 12,5 cm, dv. 18,5 cm, max.d. /w. 19,5 cm/12,5 cm, M. Jevíčko.

Lit.: Nálezy mincí II, č. 1905, V. Nekuda—K. Reichertová, 1968, 110, 114.

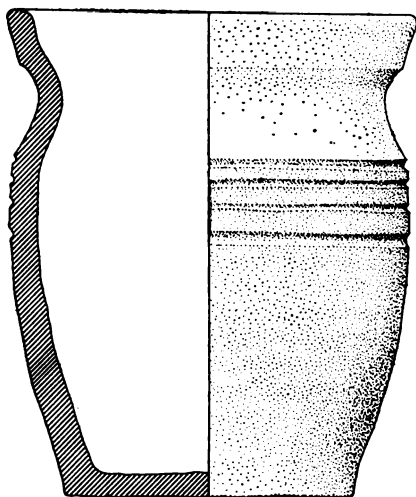
12

13. Zlechov (okr. Uherské Hradiště), druhá pol. 13. stol.

Nález moravských dvoustranných denárů a malých brakteátů z druhé poloviny 13. století. K objevu došlo při výkopu základů ke stavbě mateřské školky v listopadu 1962.

Hrnek tmavošedé barvy, drsného povrchu. Horní část výdutě zdobí horizontální rýhování. Dno je mírně vyklenuté a má značku, nevýrazného tvaru. Jedná se patrně o hvězdicí nebo kříž. Vyšší svísele vytažený okraj je na vnější straně horizontálně rýhován. Hmota obsahuje hrubo mletou tuhu. Hrnek je doplněn. — V. 17,5 cm, ds. 10 cm, dv. 14 cm, max.d./w. 14,4 cm/10,3 cm. M Uherské Hradiště.

Lit.: V. Nekuda—K. Reichertová, 1968, 114.

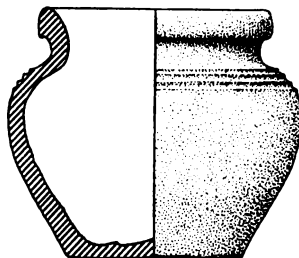

13

14. Přerov 2. pol. 13. stol.

Podle lístečku uloženého v nádobce se jedná o nález mincí Přemysla Otakara II. Hrnek kulovitěho tvaru, převážně hnědočerné, místy černé barvy. Výzdobu tvoří pás úzkých rýh pod hrdlem na přechodu v tělo. Nízké válcovité hrdlo přechází v šikmý, svísele hraněný okraj. Dno je téměř rovné se stopami podsýpky. Hrnek je spleten a částečně doplněn. — V. 6,7 cm, ds. 4,7 cm, dv. 6,3 cm, max.d./w. 7,8 cm/3,3 cm.

Lit.: V. Nekuda—K. Reichertová, 1968, 110, 114.

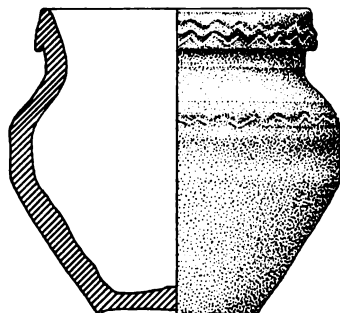

14

15. Slavonice konec 13. stol.

Nález rakouských feniků z konce 13. století. Hrneček kulovitěho tvaru, hnědé, místy hnědočerné barvy. Hmota je ze středně zrnitého písku s přísadou velmi jemné mleté slídy. Výzdobu na horní polovině výdutě tvoří nízká vlnice umístěná mezi dvěma nevýraznými rýhami. V místech největší výdutě se nachází velmi mělký a poměrně širší žlábek. Stejná vlnice jako na výdutí se nachází na vnější ploše okraje s tím rozdílem, že jsou umístěny dvě nad sebou. Dno je mírně klenuté se stopami podsýpky. V. 8,1 cm, ds. 4,1 cm, dv. 7,5 cm, max.d./w. 8,7 cm/4,3 cm. MM HA, inv. č. 4914.

Mince určil J. Sejbal. Dosud nepublikováno.

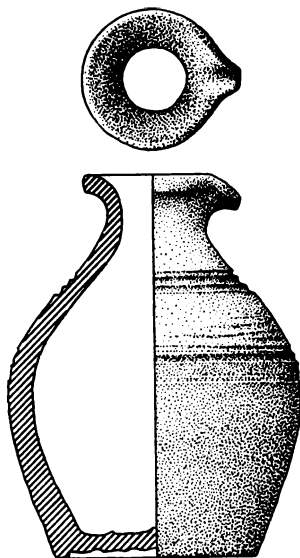

15

16. Olomouc, Barvířská ul., konec 13. stol.

Nález českých a moravských brakteátů středního střížku z období Václava II. z 2. pol. 13. století. Nádoba byla nalezena při archeologickém výzkumu v r. 1977. Láhev v štíhlejšího tvaru se soudkovitým tělem a úzkým hrdlem. Podle Váňova třídění typ II. a, (Z. Váňa, 1956, 116). Povrch nádoby je na několika místech otlučen. Barva šedohnědá, místy hnědá. Hmota — středně zrnitý písek. Dno je téměř po celém obvodu lemováno mírně vystupující lištou. Okraj má horní plochu zaoblenou a od hrdla výrazně odsazenou. V okraji je vymodelovaná otevřená výlevka. Výzdobu tvoří dva pásy tří obvodových rýh v místech největší výdutě a pod hrdlem. Mezi těmito pásy jsou stopy jemnějších a hustších obvodových rýh. — V. 10,3 cm, ds. 5,2 cm, dv. 3,8 cm, max.d./w. 8 cm/5,9 cm. OSSPP Olomouc.

Mince určil J. Sejbal. Dosud nepublikováno.

16

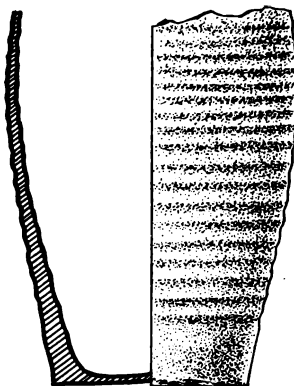
17. Sušice (okr. Svitavy), 1. pol. 14. stol.

Nález 25 grošů z doby Jana Lucemburského a 1 groš Václava II. při orbě 16. 5. 1956 na pozemku kat. č. 11.

17a) Část poháru béžové barvy, jemného povrchu s mělkou hustě kladenou šroubovicí. Zach. V. 12 cm, ds. 6,3 cm, M Moravská Třebová, inv. č. 11/56 a.

17b) Okrajový střepek hrnku se zesíleným okrajem, poněkud drsného povrchu. Barva nádoby byla okrová s červeně malovanou výzdobou. M Mor. Třebová, inv. č. 11/56 b. Zprávu podal J. Plicka.

Lit.: V. Nekuda—K. Reichertová, 1968, 120.

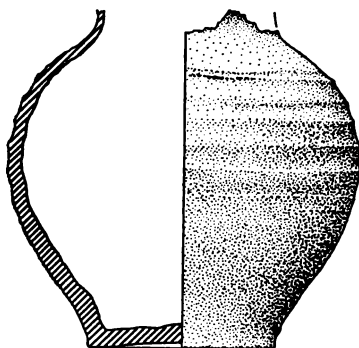
17

18. Uherčice (okr. Znojmo), 40. léta 14. století.

V dubnu r. 1978 na dvorku domku č. 31 při kopání jámy pro septik došlo k nálezu mincí. V hloubce 180 cm bylo nalezeno 10 kusů pražských grošů Václava II. a 281 kusů Jana Lucemburského.

Hrnek kulovitějšího tvaru, šedočerné barvy. Horní část výdutě je zdobena mělkou šroubovicí. Dno je dovnitř mírně klenuté se stopami podsýpky. Část hrdla a okraj chybí.

Zach. V. 9,5 cm, ds. 5,1 cm, max.d./w. 9,5 cm/5 cm. Mince určil T. Krejčík — dosud nepublikováno.

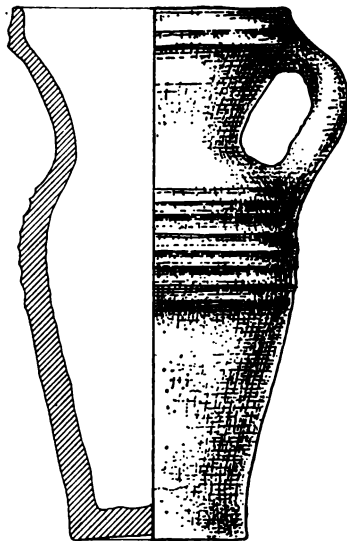
18

19. Hodonín po r. 1350

Nález pražských grošů Jana Lucemburského a Karla IV. při hloubení základů pro stavbu domu na Gottwaldově náměstí, parc. č. 382/1, dne 5. 6. 1955.

Pohár s uchem štíhlého tvaru šedočerné barvy z hlíny promíšené slídou a drobným pískem. Nálevkovitě rozevřené hrdlo je zakončeno nízkým svislým okrajem, který je pročleněn dvěma jemnými žlábkami. Proti uchu je v okraji modelována malá výlevka. Úzké páskové ucho oválného průřezu je připevněno pod okrajem a dosedá pod hrdlem. Horní polovina džbánku je zdobena mělkou šroubovicí. Dno je jen nepatrně vyklenuté se stopami podsýpky. — V. 19,5 cm, ds. 6,5 cm, dv. 9,8 cm, max. d./w. 10,5 cm/9,8 cm. M. Hodonín, inv. č. A—223.

Lit.: E. Nohejlová—Prátová, NS VI/1960, V. Nekuda—K. Reichertová, 1968, 118, 120.

20. Bynina (okr. Vsetín) 2. pol. 14. stol.

Nález pražských grošů, patrně Karla IV. Hrnček hnědé až černé barvy, v místech největší výdutě a pod hrdlem má sotva znatelné obvodové žlábků. Okraj je mírně rozevřen. Dno je rovné se stopami podsýpky. Část okraje uražena. — V. 7 cm, ds. 3,5 cm, dv. 5,5 cm, max.d./w. 6,3 cm/4 cm. M. Valašské Meziříčí, inv. č. 94. Nález nebyl publikován.

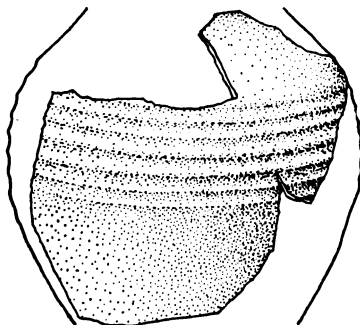
Lit.: V. Nekuda—K. Reichertová, 1968, 120.

21. Horní Moštěnice (okr. Přerov), kolem r. 1360

Při pozemních pracích v roce 1975 mezi Horní Moštěnicí a Beňovem v polní trati „Bařinka“ byla nalezena nádobka s depotem pražských grošů, z nichž 40 kusů náleží do doby Jana Lucemburského a 30 kusů do doby Karla IV.

Nádobka pravděpodobně z hrnku kulovitěho tvaru, šedočerného drsného povrchu. Hmotu tvoří jemně písčitého materiálu dobře vypálený. Nádobka je bez dna a okraje, doplněná a slepená. Dochována V. 10,8 cm, ds. 8,8 cm.

Lit.: K. Ludíkovský, 1977, 92.

21

22. Olomouc-Nové Sady po r. 1378

Nález 51 kusů pražských grošů Jana Lucemburského a Karla IV. při zemních pracích v r. 1957.

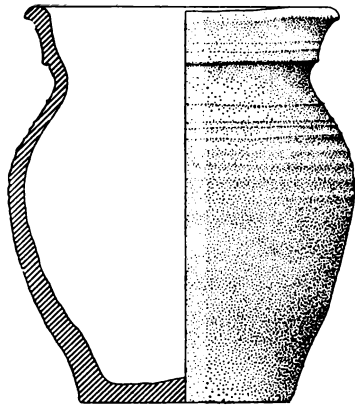
22a) Hrnec vejčitého tvaru z hrubého materiálu promíšeného zrnky písku. Rovné dno nese stopy hrubé podsýpky. Nízké hrdlo přechází v rozevřený okraj, který je formován do vyššího okruží. Povrch je zbarven šedě až šedočerně. Před vypálením byl hrnec zdeformován; ve výduti je proražen otvor. V. 12,8 cm, ds. 6,5 cm, dv. 9,5 — 10,5 cm (deformace), max. d./w. 10,5 cm/11,7 cm. M Olomouc, přír. č. N—1/57.

22b) Dno o hrncovité nádoby drsného povrchu z hmoty obsahující středně zrnitý písek. Dno bylo odříznuto. — ds. 4,5 cm, č. přír. N—1/57.

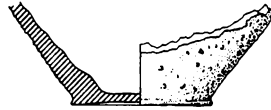
22c) Nález parvů a haléřů ze 14. století za stejných okolností jako předchozí nález.

Hrnec soudkovitého tvaru tenkostěnný, ze světležluté jemné hlíny s příměsí písku. Dno je rovné se stopami po odříznutí. Tělo hrnce je v celé výšce zdobeno šroubovicí. Okraj je šikmý, svisle hraněný, uvnitř mírně vyžlaben. Velmi poškozen a rekonstruován. — V. 10,3 cm, ds. 4,8 cm, dv. 7,5 cm, max.d./w. 9,4 cm/5cm. M Olomouc, č. přír. N—1/57.

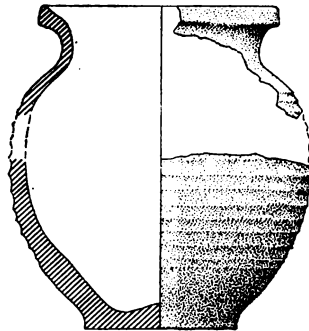
Lit.: V. Burian — NS 1960, VI, 390. AR X/1958, 260—261. V. Nekuda—K. Reichertová, 1968, 120.

22a

22b

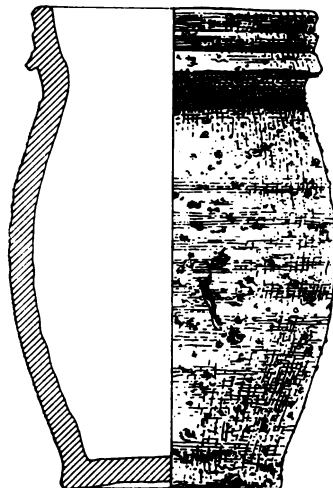
22c

23. Tovačov (okr. Olomouc) konec 14. století

Podle lístku vloženého do poháru měl obsahovat 300 pražských grošů Karla IV. Byl nalezen na dvoře pana Husičky r. 1904 v hloubi 1 m.

Ložtický pohár soudkovitého štíhlého tvaru hnědočervené barvy s charakteristickým bublinatým povrchem. Na horní polovině je sotva znatelná, mělká šroubovice. Nízké hrdlo odděluje od přímého, dvěma obvodovými žlábkami profilovaného okraje, výraznější žebro. Na dně mírně dovnitř klenutém jsou stopy po odříznutí. — V. 15 cm, ds. 7 cm, dv. 9,0 cm, max.d./w. 10,5 cm/7,3 cm. M Přerov, inv. č. 2P742.

Lit.: Nálezy mincí II, č. 2840 uvádějí nález tří čes. mincí z 15. stol. V. Nekuda—K. Reichertová, 1968, 120, 375.

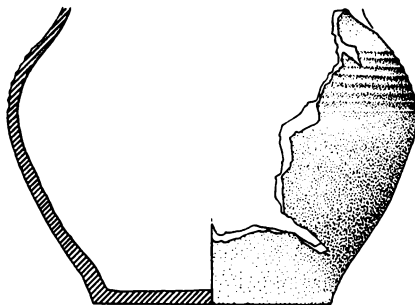
23

24. Kyjov (okr. Hodonín) konec 14. stol.

Nález pražských grošů Václava IV., moravských Joštových denárových mincí a 10 rakouských feniků a 1 uherský obol při kopání základů budovy nové elektrárny v červnu 1942. J. Sejbal tento nález nově datuje do 90. let století 14.

Hrnek kulovitého tvaru šedohnědé, místy šedočerné barvy, na vnitřní straně barva střepu hnědá. Horní polovina výdutě je zdobena jemnou šroubovicí. Hmota obsahuje drobný písek. Celé hrdlo a značná část těla nádoby chybí. Dochovaná část je slepena a doplněna. — V. 10 cm, ds. 7,5 cm, max.d./w. 13 cm /6 cm, -M Kyjov, inv. č. G 144.

Lit.: Nálezy mincí II, č. 2267. J. Sejbal, 1965, 18. V. Nekuda—K. Reichertová, 1968, 120.

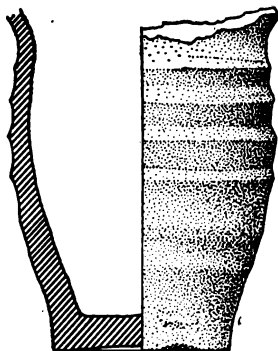
24

25. Mikulov (okr. Břeclav) k r. 1404

V roce 1954 došlo k nálezu velikého množství mincí (téměř 10 000 kusů), mezi nimiž byly zastoupeny pražské groše, české a moravské čtyřhranné mince, rakouské a jihoněmecké feniky. Nález je datován přesně rakouskými feniky k r. 1404.

25a) Hrneček s uchem baňatého tvaru. Povrch nádoby je tmavošedé barvy se stopami sintru na vnějšku a měděky na vnitřní straně. Hrneček byl vytočen z dobře uhnětené hlíny, obsahující drobně rozemletou slídu. Z ovaleného okraje vyrůstá ucho, které dosedá v horní třetině nádoby. Esovitě hrdlo je od ostatního těla nádoby odděleno dvěma plastickými kruhovitě obíhajícími vývalky. — V. 11 cm, ds. 7 cm, dv. 10,5 cm, max.d./w. 11 cm/7,4 cm.

25b) Hrnek štíhlého, soudečkovitého tvaru. Barva nádoby je hnědavá s šedými skvrnami. Okraj po celém obvodu je zurážen. V místech největší výdutě je trojnásobná mělká a široká rýha. — V. 9 cm, ds. 4,7 cm, max.d./w. 7,0 cm/5,5 cm. MM HA.

25b

25c) Zlomek poháru — část duté nožky černé barvy. Na lomu a na vnitřní straně je barva nožky hnědá. Dno je mírně dovnitř vyklenuté. Hlína, z níž byl pohár vyroben, byla promíšena drobným pískem a šupinkami slídy. — Zachovaná V. 3,5 cm, ds. 4 cm.

Pozn.: Hrneček s uchem a část poháru se ztratily. Jejich charakteristika je podána na základě popisu B. Novotného v práci J. Sejbala, 1965, 30 n.

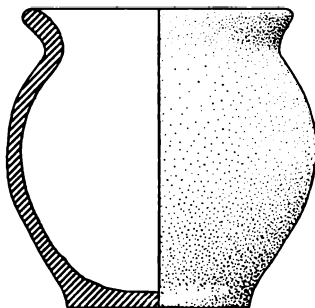
Lit.: J. Sejbal, 1965, 30n. V. Nekuda—K. Reichertová, 1968, 120.

26. Holešov (okr. Kroměříž), poč. 15. stol.

Nález pražských grošů Václava IV. v místech židovského templu.

Hrnek s modrošedým povrchem a obvodovými žlábkami po celé výši těla. Dno je rovné. — V. 6,7 cm, ds. 3,2 cm, dv. 3,6 cm, max.d./w. 4,8 cm/3,5 cm. Nádobka se ztratila.

Lit.: K. Černoهورský, PA II/1961, 587.
V. Nekuda—K. Reichertová, 1968, 130, 133.

26

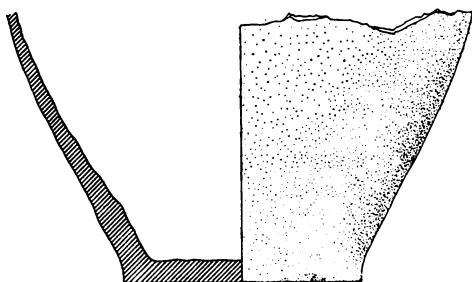
27. Kroměříž poč. 15. stol.

Nález pražských grošů Václava IV. r. 1902 při stavbě domu čp. 10 v Kovářské ulici.

Část hrnce šedočerné barvy, jemně drsného povrchu. Dno je rovné se stopami podsýpky. Na vnitřní straně je hrnec pokryt měděnkou. Dochovaná část je slepena. — V. 11 cm, ds. 9,8 cm, Ø v 11 cm 17,5 cm. M Kroměříž, inv. č. 475,

na dně 1 A $\frac{1188}{982}$.

Lit.: V. Spurný, AR XI/1959, 424.

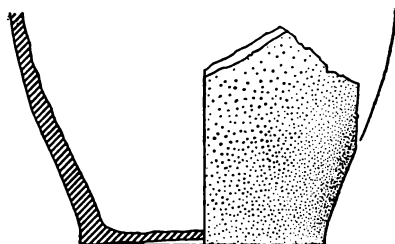
27

28. Bošovice (okr. Vyškov) zač. 15. stol.

Nález z r. 1879 obsahoval převážně uherké oboly, moravské denárové mince a polské denáry. Dobu ukrytí klade J. Sejbal na samý počátek 15. století.

Část hrnku tmavošedé barvy, na lomu je barva hmoty světlešedá, povrch je drsný. Dno je mírně dovnitř vyklenuto a odříznuto. Zach. V. 6,5 cm, ds. 6,5 cm. MM HA inv. č. 4915.

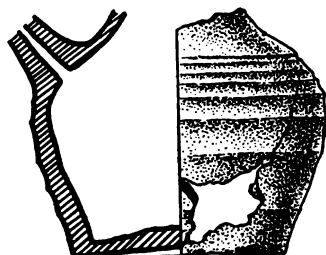
Lit.: Nálezy mincí II, č. 2299. — J. Sejbal, NS IV/1957, 97—180, 1965, 19.

28

29. Stojecín u Slavonic (okr. Jindř. Hradec) zač. 15. stol.

Nález pražských grošů Karla IV., Václava IV. a rakouských feniků z počátku 15. století v r. 1958 při úpravě domu čp. 1 asi 20 cm pod podlahou komory. Konvice s výlevkou tmavošedé barvy, kulovitého tvaru, jemně drsného povrchu. Z horní poloviny těla nádoby vyrůstá krátká válcovitá výlevka s částečně uraženým okrajem. Horní polovina výdutě je zdobena obvodovými žlábkami. Dno je mírně vyklenuté, odřezané. Hrdlo konvice chybí. Hmota je promíšena hrubším

29

pískem. Uvnitř je konvice pokryta měděnkou. — V. 7 cm, ds. 6×5,5 cm, max. d./w. 7,8 cm/3,5 cm MM HA.

Mincovní obsah zpracovává F. Křížek.

Lit.: V. Nekuda-K. Reichertová, 1968, 135.

30. Brno-Špilberk okolo r. 1411

Nález českých grošů Karla IV. a Václava IV., moravských čtyřhranných mincí a několik bavorských feniků z rozhraní prvního a druhého desetiletí 15. století při výkopu rýhy pro plynovod 4. 7. 1964. Hrnec vejčitého tvaru, šedočerné barvy, zdobený v horní polovině výdutě mělkou šroubovicí. Hmotu tvoří středně zrnitý písek. Dno je mírně dovnitř klenuté se stopami podsýpky. Okraj je modelován do okruží. — V. 14 cm, ds. 6 cm, dv. 10,4 cm, max. d./w. 11,4 cm/8,5 cm. MM HA

Lit.: J. Sejbal, 1965, 123.

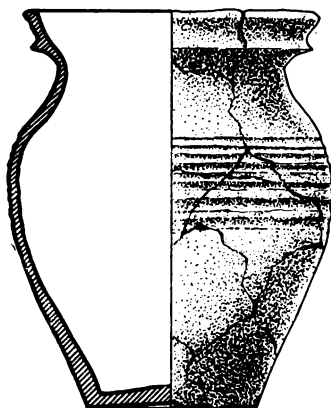
31. Dalov u Šternberka (okr. Olomouc) okolo r. 1419

Nález 687 pražských grošů, z toho 12 z doby Karla IV. a zbytek z doby Václava IV. při hloubení bagrem v r. 1968. 31a Hrnec štíhlého soudkovitého tvaru, světle okrové barvy, která místy přechází v červené, žluté a šedé zbarvení. Povrch je matně lesklý, hrubší, což způsobují hrubá zrnka písku, jež vystupují na povrch. No horní polovině výdutě je hrnec zdoben mělce rytou a širokou šroubovicí. Svislý okraj je modelován do okruží. Dno je rovné se stopami podsýpky. — V. 17,4 cm, ds. 6,8 cm, dv. 9,5 cm, max. d./w. 10,8 cm/10 cm. M Olomouc, inv. č. N 11864.

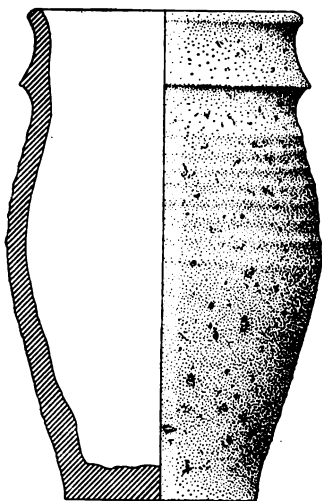
Při hloubení domovních základů ve vzdálenosti 11,5 m od místa prvního nálezu v hloubce 50 cm bylo nalezeno 385 pražských grošů, z toho 2 z doby Karla IV., ostatní z doby Václava IV.

31b Hrnec s uchem soudkovitého tvaru, světležluté barvy, místy šedý až začernalý, na vnitřní straně hnědý. Horní polovina výdutě je zdobena rytou šroubovicí. Okraj má ve tvaru okruží. Vypuklé dno má stopy podsýpky. Páskové ucho je nasazeno pod okrajem a dosedá v místech největší výdutě. Na vnější straně je vyzlabené. — V. 14,5 cm, ds. 8,4 cm, dv. 10,4 cm, max. d./w. 11,6 cm/6,5 cm. M Olomouc, inv. č. 12552.

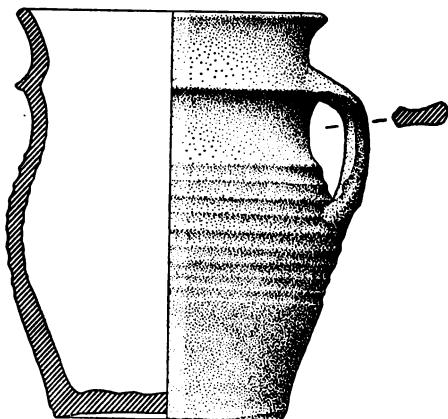
Lit.: V. Burian, NL XXVI, 1971, 33—34.

30

31a

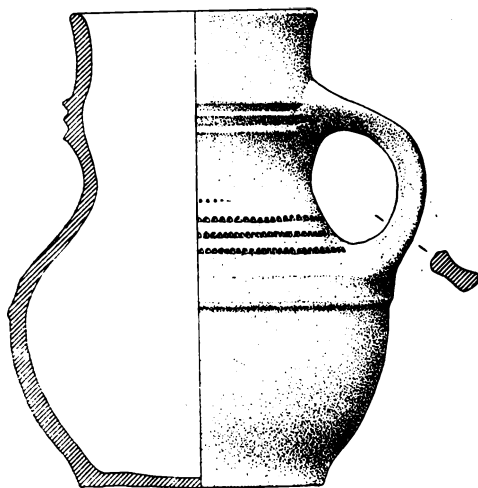
31b

32. Kostelany (okr. Kroměříž) okolo r. 1419

Nález pražských grošů z doby Karla IV. a Václava IV. Z cizích mincí byl v nálezu i saskomíšenský groš Friedricha II. (1324—1349). Nález z r. 1940—41 pochází ze zahrady domu čp. 122, z míst kde stávala tvrz. K jejímu zničení došlo pravděpodobně r. 1423.

Džbán šedé barvy zdobený v horní polovině čtyřmi řadami drobných trojúhelníčků, tlačných radélkem. Přímé, vysoké hrdlo je pročleněno třemi vývalky. V této části je připevněno také páskové ucho džbánů, které dosedá v horní části výdutě. Na horní ploše je ucho prožlabeno. Džbán je slepen a doplněn. — V. 19 cm, ds. 9,5 cm, dv. 9,5 cm, max d./w. 14,5 cm/7,5 cm. MM HA, inv. č. 4916.

Lit.: Nálezy mincí II, č. 2146. J. Sejbal, 1965, 126. V. Nekuda—K. Reichertová, 1968, 118, 133.

32

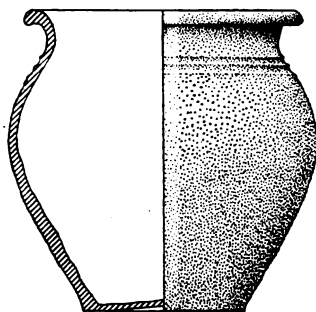
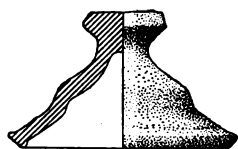
33. Martinice (okr. Žďár nad Sázavou) okolo r. 1419

Nález pražských grošů Karla IV. a Václava IV. 2. prosince 1954 na zahradě domu čp. 59 při kopání jámy na vápno v hloubi 50 cm.

33a Hrnek šedočerné barvy, drsného povrchu. Podhrdlí zdobí dvě horizontální rýhy. Dno je mírně dovnitř vyklenuté. Hmota obsahuje jemnou slídu. V. 10,7 cm, ds. 4,7 cm, dv. 9,8 cm, max. d./w. 10,8 cm/5,8 cm. M Vel. Meziříčí, inv. č. 202.

33b Poklička s knoflíkovým držadlem. Barva a hmota jsou stejné jako u hrnku. Hrnek i poklička jsou slepeny a doplněny. — V. 5 cm, Ø 8 cm.

Lit.: Nálezy mincí II, č. 2110. J. Sejbal, 1965, 127. V. Nekuda—K. Reichertová, 1968, 132, 133.

33

34. Město Albrechtice (okr. Bruntál) okolo r. 1419

Nález pražských grošů Karla IV. a Václava IV. při přestavbě na domě čp. 57. Pohár šedé barvy z hmoty obsahující drobný písek, což je patrné i na povrchu poháru. Na lomu je barva hmoty hnědočervená. Na vnější i vnitřní straně rotační žlábky. Pohár je slepený a doplněný. V. 12 cm, ds. 6 cm, max. d./w. 9,5 cm, M Opava, 1962/15.

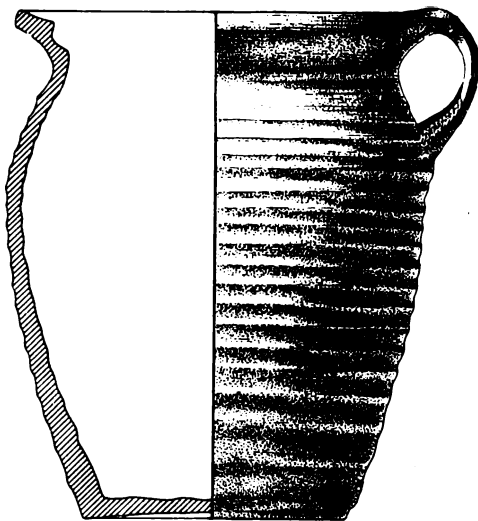
Lit.: J. Sejbal, 1965, 131.

35. Olomouc (bez přesnějšího určení) kolem r. 1419

Nález pražských grošů Karla IV. a Václava IV.

Část hrnku vejčitého tvaru z jemné hlíny promíšené pískem. Dno a okraj chybí. Povrch je zbarven černě. Zach. V. 9,5 cm, ds. 4,5 cm, dv. asi 7 cm, max. d./w. 8 cm/5 cm, M Olomouc.

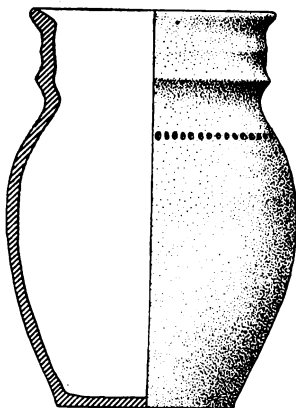
Lit.: V. Burian — NS VI, 1960, 391.

36

36. Přerov okolo r. 1419

Hrnek s uchem vejčitého tvaru ze středně zrnité písčité hmoty. Vypálený do hnědé, místy až hnědočervené barvy. Po celé výši zdobený, hustou šroubovicí. Ucho vyrůstá přímo z okraje a dosedá v horní třetině nádoby. Na vnitřní straně okraje je výrazný žlábek pro pokličku. Dno je nepatrně dovnitř klenuté s výraznými stopami podsýpky ale i stopou po odříznutí strunou. Na vnitřní straně jsou místy stopy zelené měděnky. — V. 18 cm, ds. 9,4 cm, dv. 14,2 cm, max. d./w. 14,6 cm/11 cm. MM HA.

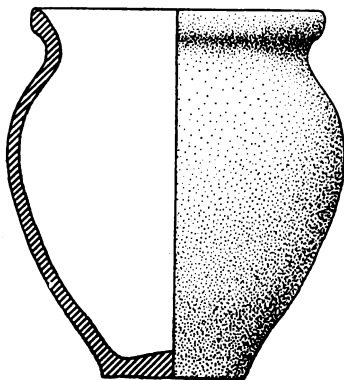
37

37. Uherský Brod okolo r. 1419

Nález pražských grošů Karla IV. a Václava IV. při stavbě nového vodojemu u kina SVĚT v roce 1959.

Hrnek vejčitého tvaru šedočerné, na lomu šedé barvy. Podhrdlí zdobí pás drobných vpichů tlačných radélkem. Okraj je modelován do okružích. Dno je téměř rovné. Hrnek je poškozen. — V. 13 cm, ds. 6 cm, dv. 9 cm, max. d./w. 10,5 cm/9 cm. MM HA, inv. č. 4919. J. Sejbal, 1965, 132.

Lit.: V. Nekuda—K. Reichertová, 1968, 130, 133.

38

38. Veverská Bitýška (okr. Brno-venkov) okolo r. 1419

Nález pražských grošů z doby Karla IV. a Václava IV. v katastru obce Vev. Bitýška na lokalitě zaniklé osady Hlinky v trati „Tejny“ v r. 1960.

Hrnek vejčitého tvaru šedočerné barvy s nízkým hrdlem. Šikmý okraj je svisle seříznutý. Tělo hrnku je bez výzdoby. Dno je rovné se stopami podsýpky. V. 9 cm, ds. 3,5 cm, dv. 7,5 cm, max. d./w. 8,5 cm/7 cm. MM HA inv. č. 4917.

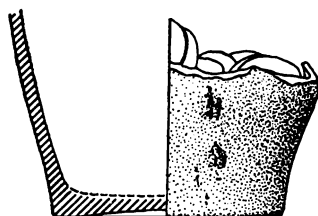
Lit.: J. Sejbal, 1965, 133. V. Nekuda—K. Reichertová, 1968, 130, 133.

39. Žalkovice (okr. Kroměříž) okolo r. 1419

Nález pražských grošů roku 1883 nebo 1884.

Dolní část nádoby z jemné hlíny s malou příměsí písku. Dno nádoby je mírně vyklenuté, fragment pláště přechází dole náznakově v nožku. Barva fragmentu je šedá. Ds. 6,2 cm, M Olomouc, inv. č. staré 690, nové 4765.

Lit.: Nálezy mincí II, č. 2241. — Zprávy Vlastivěd. ústavu v Olomouci č. 96, 12, 14. J. Sejbal, 1965, 127.

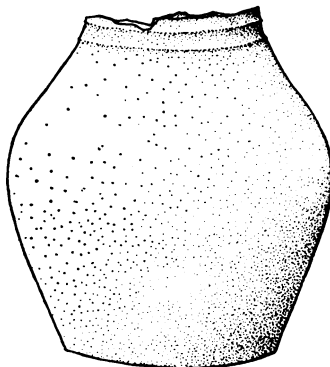
39

40. Újezdec (okr. Uherské Hradiště) okolo r. 1419

Nález grošů Karla IV. a Václava IV. dne 21. dubna 1969. Mince byly objeveny při bagrování na staveništi č. 12. Hrnek byl vyvezen k nádraží, kde ho objevil A. Pi-ják.

Hrnek kulovitého tvaru vypálený do šedé barvy. Výzdobu tvoří dvě obvodové rýhy na přechodu těla v hrdlo. Celý okraj včetně hrdla chybí. — V. 9,5 cm, ds. 6 cm. M Uherský Brod.

Lit.: PV 1969, Brno 1971, 37.

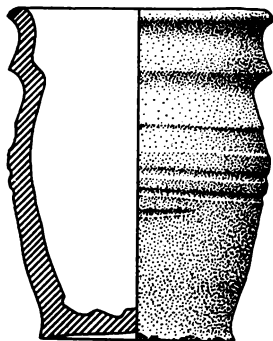
40

41. Mohelnice (okr. Šumperk) okolo r. 1424

Nález z roku 1967 při stavebních úpravách domu ve Smetanově ulici č. 6. Zednický učeň C. Šembera narazil na nádobku, která obsahovala 66 pražských grošů Karla IV. a Václava IV.

Malý pohár soudkovitého tvaru okrové barvy. Hmotu tvoří jemně zrnitý písek. V místech největší výdutě je pohár zdoben šroubovicí. Okraj má ve tvaru okruží. Dno poháru je mírně dovnitř klenuté, odříznuté. Část je doplněna. — V. 9,2 cm, ds. 5 cm, dv. 7 cm, max. d./w. 7 cm/4 cm.

Lit.: V. Goš—J. Horký—H. Zdráhal, NS 11, 1969—70, 184—186.

41

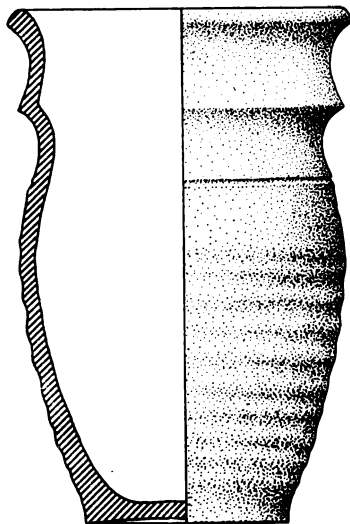
42. Postřelmov (okr. Šumperk) okolo r. 1424

V roce 1966 narazil J. Sbrýk při kopání základů pro přístavbu rodinného domku v hloubce 70 cm na nádobku s mincemi. Nádobka byla při kopání roztržena. Podle slov nálezce přikrývala nádobku ještě

poklička, jejíž zbytky však nebyly nalezeny. V nádobce bylo 642 pražských grošů Karla IV. a Václava IV. Poklad mincí byl ukryt v těsné blízkosti postřelmovské tvrze, která byla velmi pravděpodobně v. r. 1424 zničena.

Pohár světle béžové barvy zdobený po celé výduti mělkou šroubovicí. Dno má mírně dovnitř klenuté se stopami po odříznutí. Okraj ve tvaru okruží. V. 14 cm, ds. 5,4 cm, dv. 9,4 cm, max. d./w. 8,8 cm/7 cm. M Šumperk, inv. č. H 2296.

Lit.: V. Goš—J. Horký—H. Zdráhal, NS 11, 1969—70, 184—186.

42

43. Bzenec (okr. Hodonín) okolo r. 1428

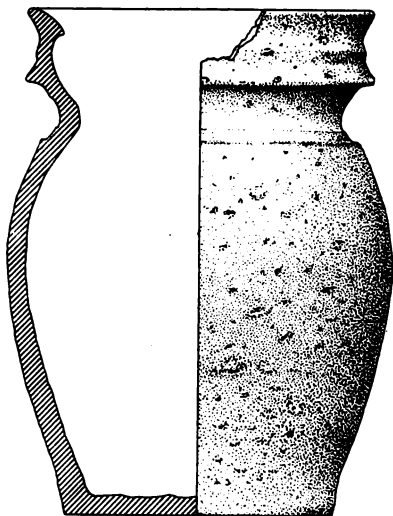
Nález grošů Karla IV. a Václava IV. ve dvou nádobkách: 22. září a 2. října 1954 na staveništi domu čp. 441.

43a) Hrnek soudkovitého tvaru šedo-hnědé barvy, drsného, pórovitého povrchu. Dno je rovné, okraj ve tvaru okruží. Hrnek je poškozený, slepený a doplněný. — V. 18 cm, ds. 10 cm, dv. 11,5 cm, max. d./w. 13,5 cm/9,7 cm. MM HA.

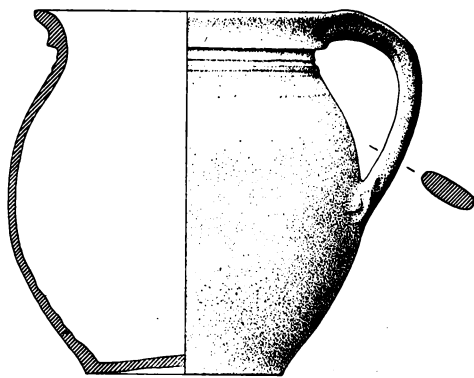
43b) Hrnek s uchem šedočerné barvy, jemně drsného povrchu. Dno je dovnitř vyklenuté. Ucho vyrůstá z okraje a dosedá v místech největší výduti. Uvnitř po celé výšce nádoby jsou rotační žlábký. Část okraje uražena. — V. 18 cm, ds.

9,5 cm, dv. 15 cm, max. d./w. 17,9 cm. MM HA.

Lit.: Nálezy mincí II, č. 2169. J. Sejbal, 1965, 131. V. Nekuda—K. Reichertová, 1968, 130, 133.

43a

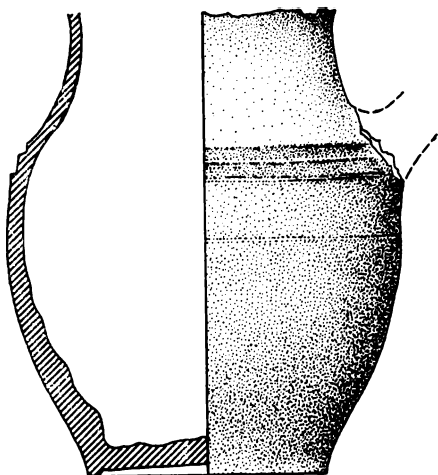
43b

44. Babice u Rosic (okr. Brno-venkov)
kolem r. 1430

Nález drobné moravské čtyřhranné mince z 20. až 30. let patnáctého století (přes 3000 kusů). K nálezu došlo 17. 11. 1957 na zahradě domu čp. 18 při kopání jámy pro novou hrušeň. Nádobka byla v hloubce 30 cm přikryta kamenem.

Džbánek tmavošedé barvy z hlíny promíšené slídou a drobným pískem. V místech největší výdutě je džbánek zdoben dvěma horizontálními rýhami. V těchto místech dosedalo ucho, které však chybí, stejně tak chybí okraj džbánku. Dno je nerovné, dovnitř klenuté s výraznou obvodovou lištou. Na vnitřní straně jsou stopy po vytáčení. V. 12,6 cm, ds. 6,8 cm, dv. 7 cm, max. d./w. 11,2 cm/6,5 cm. M Rosice.

Lit.: J. Sejbal, 1965, 133—134. V. Nekuda—K. Reichertová, 1968, 133—134.

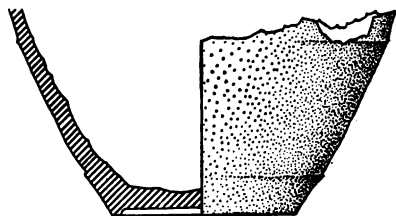
44

45. Blansko okolo r. 1430

Nález čtyřhranných moravských ražeb s orlicí a písměny S, N, R a S-G při regulaci řeky Svitavy v roce 1845 na přílehlé louce. Mince byly uloženy ve dvou nádobkách. Zachovalo se jen dno.

Dno hrncovité nádoby tmavošedé barvy, na několika místech se světle šedými skvrnami. Hmota je promíšena drobnou slídou. Na vnitřní straně rotační žlábký. Dno dovnitř klenuté s výraznou obvodovou lištou, se stopami podsýpky. Zachovaná V. 5 cm, ds. 4,8 cm; MM HA, inv. č. 4918.

Lit.: Nálezy mincí II, č. 2256. — J. Sejbal, ČMM 1954, 84, 1965, 133.

45

46. Dalečín (okr. Žďár nad Sázavou) k. r. 1440

Nález pražských grošů, rakouských a jihoněmeckých feniků v lednu 1944 při práci v lese Kmínka.

Lah v baňatého tvaru s nižším válcovitým hrdlem a mírně zaobleným okrajem s výlevkou. Barva je šedohnědá, hmota obsahuje jemně mletou slídu. V. 9,5 cm, ds. 4,5 cm, dv. 5,5 cm, max. d./w. 9 cm/6,4 cm. M Bystřice n. Pern., inv. č. 502.

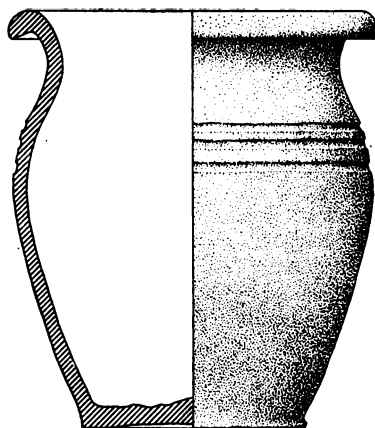
Lit.: Nálezy mincí II, č. 2366. — V. Dobíáš, NČČsl XIX/1950, 188—190. J. Sejbal, 1965, 227—228. V. Nekuda—K. Reichertová, 1968, 135.

47. Dyje (okr. Znojmo) polovina 15. stol.

V dubnu roku 1974 došlo k nálezu mincí v domě J. Horáka, Dyje č. 159. Jedná se o nález české, moravské, rakouské a bavorské drobné mince grošového období z 30.—40. let 15. století.

Hrnc e vejčitého tvaru, šedočerné barvy. Hmota obsahuje středně zrnitý písek a přísadu jemně drcené slídy. Výzdobu tvoří tři obvodové širší rýhy na horní polovině výdutě. Okraj hrnce je oválený. Dno má mírně dovnitř klenuté se stopami podsýpky. Hrnc e slepen a doplněn. — V. 15 cm, ds. 7,8 cm, dv. 13,4 cm, max. d./w. 12,4 cm/10 cm.

Mince určil T. Krejčík — dosud nepublikováno.

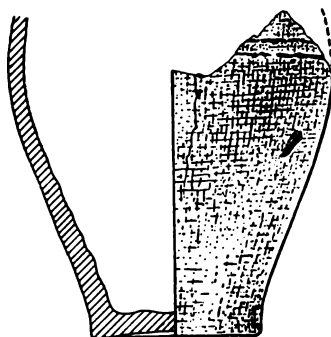
47

48. Míšovice (okr. Znojmo) 40. léta 15. stol.

Nález moravských čtyřhranných mincí, rakouských a bavorských feniků a jiných jihoněmeckých mincí (celkem 923 kusů) v červenci 1953 při kopání jámy pro vozovou váhu JZD.

Část poháru tmavošedé barvy z hlíny promíšené slídou. Dno je téměř rovné. Horní část poháru byla patrně horizontálně rýhována. Na vnitřní straně jsou stopy měděnky a rotační žlábký. V. 8,7 cm, ds. 4,8 cm, max. d./w. 9 cm/7,5 cm, M Moravský Krumlov.

Lit.: Nálezy mincí II, č. 2511. J. Sejbal, 1965, 227. V. Nekuda—K. Reichertová, 1968, 135.

48

49. Křoví (okr. Žďár n. S.) okolo r. 1445

Nález grošů Václava IV. a dalších mincí 5. 8. 1919 při rozšiřování dvorku v čp. 27. Mince byly uloženy ve dvou nádobkách, z nichž se zachovala jen jedna ve fotografii.

Džbá n kulovitěho tvaru s úzkým hrdlem. Ucho je páskové, na horní ploše prožlabené. V okraji je patrna otevřená výlevka. Zdá se, že hlína byla ostřena křeménky. Tělo džbánu je bez výzdoby. Rozměry nelze z fotografie zjistit.

Lit.: Nálezy mincí II, č. 2398.

50. Sklené (okr. Třebíč konec 40. let 15. stol.

Nález českých grošů Václava IV., rakouských a jihoněmeckých feniků z první poloviny 15. století, v roce 1930 v domě čp. 16.

Část poháru válcovitého tvaru a šedočerné barvy. Tělo nádoby je zdobeno po celé ploše horizontálními pásy drobných obdélníčků provedených pomocí radélka. Dno je od ostatního těla nádoby odděleno dvěma mělkými horizontálními rýhami. Zachovaná V. 8 cm, ds. 9 cm, MM HA inv. č. 4922.

Lit.: Nálezy mincí II, č. 2503. J. Sejbal, 1965, 229.

51. Holubí Zhoř (okr. Žďár nad Sázavou) konec 50. let 15. stol.

Nález různých mincí, z nichž nejmladší jsou české kruhové ražby z poloviny 15. století. Nález byl učiněn v květnu 1947 v domě čp. 14.

Džbán tmavošedé barvy s vysokým mírně trychtýřovitým hrdlem, které přechází v zaoblený okraj, zdobený na vnější straně dvěma horizontálními rýhami. Od téměř kulovitého těla džbánu je hrdlo odděleno mírným vývalkem. Povrch džbánu je hladký, matně lesklý. Pod okrajem je nasazeno oválné ucho s vyžlabením na vnější straně. V místech největší výdutě dosedá ucho. Dno je nepatrně dovnitř klenuté a odříznuté. Džbán je slepený a doplněný. — V. 13,2 cm, ds. 6,5 cm, dv. 7 cm, max. d./w. 11 cm/8 cm. MM HA inv. č. 4920.

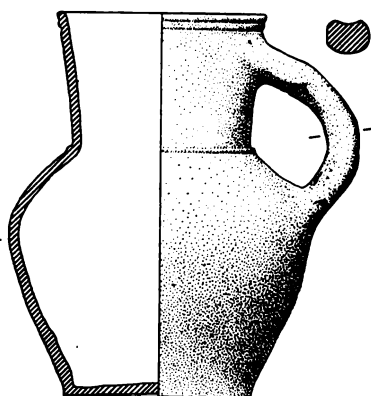
ČMM 39/1954, 79. Týž 1965, 280 až 281.

Lit.: Nálezy mincí II, č. 2498. J. Sejbal, 281. V. Nekuda—K. Reichertová, 1968, 118, 134—135.

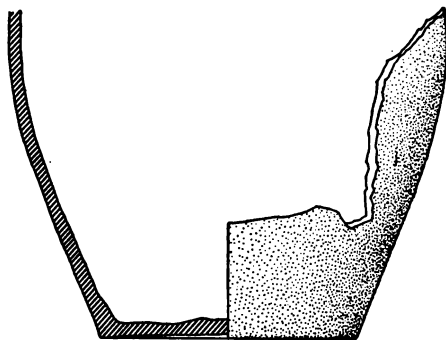
52. Čikov (okr. Třebíč), konec 50. let 15. století.

Nález pražských grošů, z nichž některé s moravskými kontramarkami, pak drobné mince české, moravské, rakouské a jihoněmecké v roce 1936 při opravě domu čp. 8.

Část hrnce šedočerné barvy. Hmota je promíšena slídou. Dno mírně dovnitř vyklenuto, odříznuto strunou. Dochova-

51

52

ná část je slepena a doplněna. Zachovaná V. 12 cm, ds. 9 cm, max.d./w.14,5 cm /10 cm. MM HA inv. č. 4921.

Lit.: Nálezy mincí II, č. 2529. J. Sejbal, 1965, 284—285.

53. Žadlovice (okr. Šumperk) 60. léta 15. stol.

Nález pražských grošů a drobné mince z první pol. 15. století při oddorávání polní meze v roce 1886.

53a) H r n e c z hlíny promíšené hrubším i jemným pískem. Tělo je protáhlé, soudkovité. Horní polovina výdutě je zdobena širokou mělce rytou šroubovicí. Okraj je oddělen od širokého hrdla ostrou římsou a ovalen. Na stěně jsou znatelné pásy. Dno hrnce je rovné se stopami hrubé podsýpky. Povrchová barva je převážně červenavá, nažloutlá a tmavohnědá. — V. 14,8 cm, ds. 6,5 cm, dv. 9,2 cm, max.d./w. 10 cm/8,5 cm. M Olomouc, inv. č. 4761.

53b) L á h e v žluté barvy, širokého ovoídního tvaru, z hlíny nepatrně promíšené hrubým pískem. Dno je mírně dovnitř vyklenuté se stopou po odříznutí. Dole přechází v nožku. Po celém těle probíhá široká, ostře vrytá šroubovice. Hrdlo obtočené šroubovicí přechází v málo rozevřený a zaoblený okraj. V horní části výdutě je nádoba proražena. — V. 8,5 cm, ds. 3,4 cm, dv. 3,8 cm, max.d./w. 7,4 cm/4 cm. M Olomouc, inv. č. 4763.

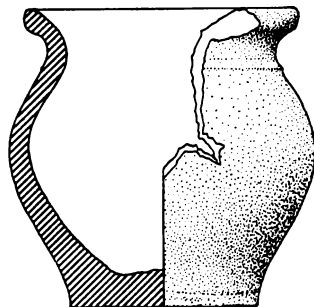
Lit.: Nálezy mincí II, č. 2430 — ČVSMO III/1886, 179. J. Sejbal, 1965, 287. V. Nekuda—K. Reichertová, 1968, 133.

54. Nové Město na Moravě (okr. Žďár nad Sázavou), 2. pol. 15. stol.

Nález domácí i cizí drobné mince z druhé poloviny 15. století při přípravě kluziště na zahradě domu čp. 4 vedle zámku dne 26. listopadu 1962.

H r n e č e k šedé, na lomu černé barvy. Povrch hrnečku je jemně drsný a bez výzdoby. Nádobka je poškozena. Převážná část dna chybí, na dochovaném zbytku stopy po odříznutí. Nádobka je slepena. V. 8,5 cm, ds. 4 cm, dv. 7,5 cm, max.d./w. 8,5 cm/4,5 cm. MM HA. Mince určil J. Sejbal.

Lit.: V. Nekuda—K. Reichertová, 1968, 133.

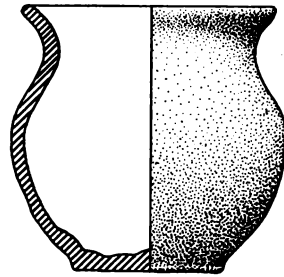

55. Dzbel (okr. Olomouc), 60. léta 15. stol.

Nález drobných mincí 15. století v roce 1911.

H r n e ě k kulovitého tvaru, světležluté barvy, z jemně zrnité hlíny. Svisle hraněné dno nese stopy po odříznutí. Šikmo rozevřený a zaoblený okraj má na vnitřním obvodu nepatrné vyžlabení. Výdut hrnečku je zdobena červeně malovaným dekorem, který se hrncíři asi nezdařil (kříž v kruhu?). Hrneček je částečně poškozen a zrekonstruován. — V. 7,2 cm, ds. 3,8 cm, dv. 6,7 cm, max.d./w. 7,3 cm/3,8 cm. M Litovel, inv. č. 3966.

Lit.: J. Smyčka, 1912, 113—114. Nálezy mincí II, č. 2538. V. Nekuda—K. Reichertová, 1968, 133.

55

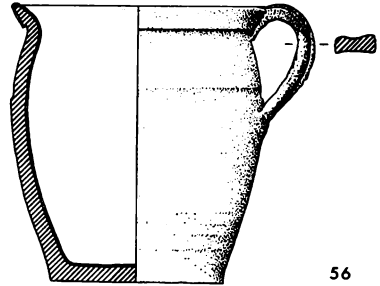
56. Roučovany (okr. Třebíč) 80. léta 15. stol.

Nález pražských grošů z doby Jiřího z Poděbrad a Vladislava II. a řada dalších různých ražeb z druhé poloviny 15. století. Mince byly nalezeny 23. srpna 1938 na zahradě u domu čp. 29 v šesti nádobkách, z nichž se 4 zachovaly.

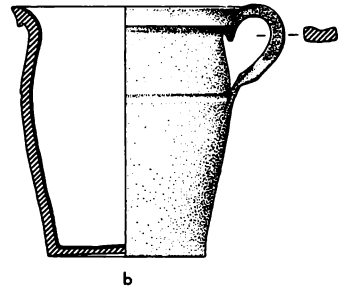
56a) H r n e k s uchem soudkovitého tvaru, terrakotové barvy, uvnitř s hnědou polevou. Také na povrchu je několik skvrn hnědé polevy. Páskové ucho vyrůstá přímo z okraje a dosedá v místech největší výdutě. Okraj je šikmý, nálevkovitě hraněný. Výzdobu tvoří jediný horizontální žlábek v horní třetině nádoby. Dno je rovné se stopami po odříznutí. Hrnek je slepen a doplněn. — V. 9,8 cm, ds. 6 cm, dv. 9 cm, max.d./w. 9 cm/6,5 cm.

56b) H r n e k s uchem stejných vlastností jako hrnek předcházející. Okraj je šikmý, nálevkovitě hraněný. Dno je nepatrně dovnitř vyklenuté. Je doplněn a slepen. — V. 8,8 cm, ds. 5,5 cm, dv. 8 cm, max.d./w. 7,5 cm/5,5 cm. MM HA, inv. č. 4924.

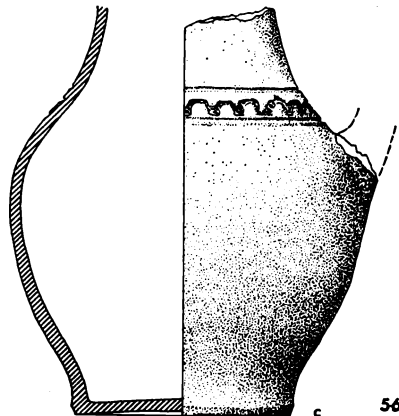
56c) D ž b á n e k šedočerné barvy a jemně drsného povrchu. Okraj a ucho džbánku chybí. Podhrdlí je zdobeno řadou hustých obloučků mezi dvěma horizontálními žlábkami. Výzdoba byla provedena radělkem. Dno je mírně dovnitř klenuté, odsazené se stopami po odříznutí. — V.

56

b

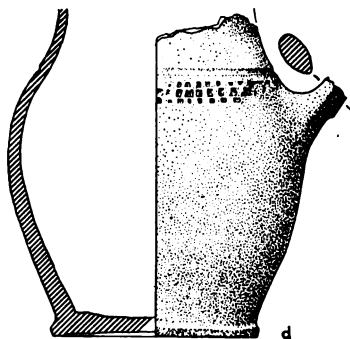

56

14,5 cm, ds. 8 cm, max.d./w. 13 cm/8 cm. MM HA, inv. č. 4925.

56d) Džbánek šedočerné barvy, na lomu barvy hmoty šedá. Póhrdlí na přechodu v tělo je zdobeno mělkým horizontálním žlábkem a pod ním třemi řadami drobných čtyřúhelníkových souměrných vpichů, tlačенých pomocí radélka. Hrdlo a ucho džbánku chybí. Dno je mírně klenuté a odsazené. Oba džbánky byly vyrobeny z jemně plavené hlíny na rychle rotujícím kruhu. — V. 11,5 cm, ds. 7,4 cm, max.d./w. 10,5 cm/7 cm, MM HA, inv. č. 4926.

Lit.: Nálezy mincí II, č. 2774. V. Neku-da—K. Reichertová, 1968, 126, 133—134.

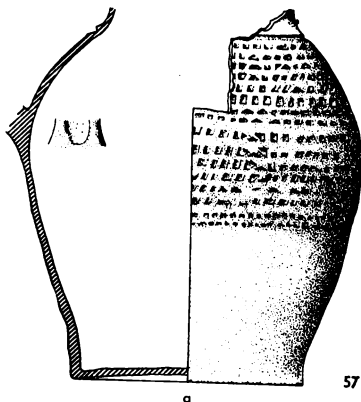

56

57. Horní Bory (okr. Žďár nad Sázavou), okolo r. 1490

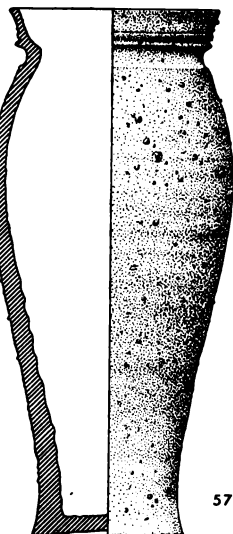
Nález pražských grošů čtyř panovníků z let asi 1360—1490, dne 19. července 1954 při kopání základů domu čp. 27 na zahradě, parc. č. 108.

57a) Hrnek s uchem černé barvy, na lomu barva hmoty šedá. Horní část nádoby až pod hrdlo je zdobena obvodovými pásy drobných čtyřúhelníků, provedených radélkem. Hmota je promísená slídou. Ucho a okraj hrnku chybí. Dno je dovnitř klenuté se stopami po odříznutí. Hrnek je slepen. Zachovaná V. 15 cm, ds. 9 cm, max.d./w. 13 cm/9 cm. M Jihlava, inv. č. 3318.

57

57b) Ložtický pohár červenohnědé, místy šedo až žlutohnědé barvy s typickým bradavčítým povrchem. Okraj ve tvaru okruží odděluje od těla poháru nízké odsazené hrdlo. Dno je mírně dovnitř klenuté se stopami po odříznutí. Pohár je rekonstruován a chybějící fragmenty doplněny. — V. 21 cm, dv. 17,5 cm, ds. 6 cm, max.d./w. 9,8 cm/14,5 cm. M Jihlava, inv. č. 3316.

57

57c) Okraj a dno téhož ložtického poháru červenohnědé barvy, na lomu je barva hmoty šedomodrá. Dno je dovnitř vyklenuté. Na vnitřní straně jsou výrazné rotační žlábků. Rekonstrukci poháru lze provést jen kresebně. — K těmto dvěma fragmentům patří ještě 9 střeptů z výdutě. — V. 21 cm, ds. 6 cm, dv. 7,3 cm, max.d./w. 8,7 cm/12,5 cm. M Jihlava, inv. č. 3317.

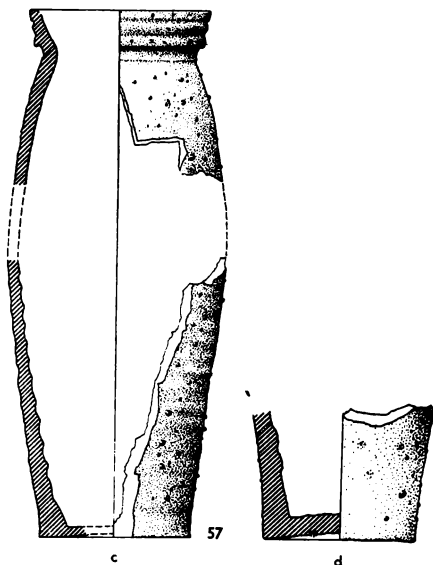
57d) Dno ložtického poháru, stejných vlastností jako předchozí poháry. Dno dovnitř klenuté se stopami po odřiznutí. — V. 5 cm, ds. 6 cm.

Čtyřicet metrů od popsaného hornoborského nálezů byl učiněn v roce 1957 (11. května) další nález převážně pražských grošů českých panovníků z let 1378 až 1516.

57e) Hrnek s uchem černé barvy. Povrch hrnku je téměř hladký a bez výzdoby. Dno je mírně dovnitř vyklenuto se stopami po odřezávání. Hrdlo a ucho je uraženo. — V. 14,2 cm, ds. 9,8 cm, max.d./w. 14,5 cm/9 cm.

57f) Poklička s knoflíkovým držadlem ze stejné hmoty s vysokým obsahem slídy, jako nádobka. V. 5 cm, \varnothing držadla 3 cm, \varnothing okraje 11 cm, M Velké Meziříčí.

Lit.: Nálezy mincí II, č. 2699. J. Dvorský, 1956, 93—101. L. Meduna, 1956, 85—89. V. Němeček, NS IV, 396 až 401. V. Nekuda—K. Reichertová, 1968, 132—135.

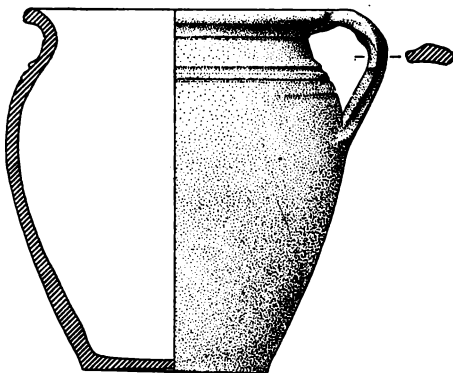

58. Kyjov (okr. Hodonín) konec 15. stol.

Nález pražských grošů Václava II. a „husitských haléřů“ v roce 1942 při stavbě nové elektrárny.

Hrnek s uchem vejčitého tvaru šedé barvy, jemně drsného povrchu s největší výdutí v horní třetině nádoby. Nízké hrdlo má mírně ovalený okraj. S okraje vyrůstá páskové ucho, které dosedá v horní třetině nádoby. Pod okrajem tvoří výzdobu obvodové rýhy. Dno je mírně vyklenuté se stopami po odřiznutí. Hrnek je slepen. — V. 13,2 cm, ds. 6,9 cm, dv. 10,7 cm, max.d./w. 12,7 cm/8,5 cm. M Kyjov, G 85 III.

Lit.: Nálezy mincí II, č. 2267. V. Nekuda—K. Reichertová, 1968, 126, 133.

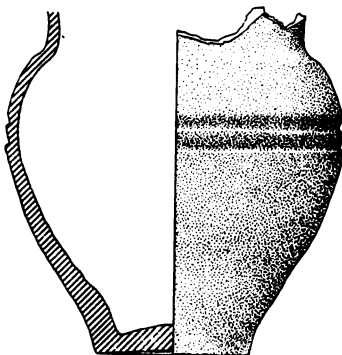

59. Přerov konec 15. stol.

Nález husitských haléřů a pražských grošů Vladislava II.

Hrnek vejčitého tvaru z hlíny promíšené slídou, tenkostěnný černé barvy. Horní polovina výdutě je zdobena dvěma výraznými horizontálními žlábkami. Dno je nepatrně dovnitř klenuté se stopami podsýpky. Celý okraj hrnku chybí. — V. 10 cm, ds. 4,5 cm, max.d./w. 10 cm/6,5 cm. M Přerov, inv. č. 20 743.

Lit.: V. Nekuda—K. Reichertová, 1968, 126, 133.

60. Brno-Údolní ulice v 60. letech 16. st.

Nález falešných salzburských feniků při kopání základů pro budovu Vesny.

60a) Tyglík šedočerné barvy z hmoty promíšené tuhou a slídou. Okraj tyglíku je na několika místech uražen. Zachovaná část okraje je zaoblena a mírně dovnitř zvlněna. — V. 6,3 cm, ds. 3,5 cm, max. rozpětí 9,5 cm. MM-HA, inv. č. 4927.

60b) Část brněnského poháru z jemně plavené hlíny, tvrdě vypálené do tmavosivé barvy. Na lomu je barva střepu světle šedá. Výduť je zdobena jemnými žlábkami. — Zachovaná V. 8 cm, ds. 5 cm. MM-HA, inv. č. 4928.

Lit.: Nálezy mincí II, č. 2619 — zde je nálež datován do 60. let stol. 15.

61. Tasov (okr. Třebíč) po r. 1564

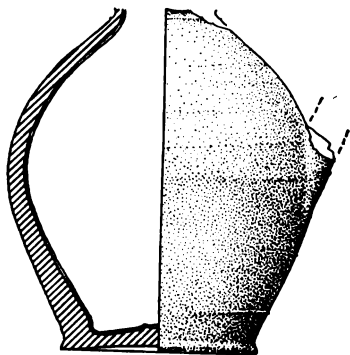
Nález pražských grošů, tyrolských krejcarů a jiných drobných mincí rakouských a jihoněmeckých z první poloviny 16. stol. K nálezu došlo dne 19. 6. 1920. Džbán terakotové barvy na vnitřní straně hnědě polěvaný. Dno má rovné se stopami po odříznutí. Na podhrdlí je zdoben vlnkou mezi dvěma horizontálními žlábkami. Páskové ucho je nasazeno pod okrajem a dosedá v dolní části největší výduť. Na horní ploše je zdobeno podélnou rýhou. — V. 17,2 cm, ds. 8,6 cm, dv. 7,6 cm, max.d./W 12,6 cm. M Velké Meziříčí, inv. č. 3203. Lit.: Nálezy mincí III, č. 2969.

62. Kralice (okr. Třebíč), po r. 1600

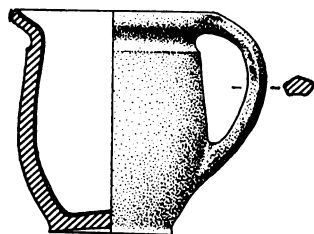
Při archeologickém výzkumu tvrže, v níž byla umístěna koncem 16. a na začátku 17. stol. tajná tiskárna Jednoty českobratrské, došlo ke dvěma nálezům mincí. V r. 1959 to bylo 35 tolarů z let 1534 až 1595 a v r. 1961 20 tolarů z téhož období.

62a) Džbánek světleběžové barvy a lahvovitého tvaru s okrově hnědou polevou na vnitřní straně. Tělo je hladké a bez výzdoby. Dno je mírně dovnitř klenuté se stopami po odříznutí. Hrdlo a ucho džbánku chybí. Džbánek je slepen. — V. 10 cm, ds. 5 cm, max.d./w. 8 cm / 5,3 cm. MM-HA, inv. č. 4929.

62b) Hrnek s uchem světloběžové barvy. Na vnitřní straně má zelenou polevu. Hladké tělo je bez výzdoby jen

62a

62b

se skvrnou zelené polevy. Páskové ucho vyrůstá přímo z okraje a dosedá v místech největší výdutě, která je až v dolní části nádoby. — V. 7 cm, ds. 3,7 cm, dv. 6 cm, max.d./w. 5,5 cm/3 cm. MM-HA, inv. č. 4930.

Mince určil J. Sejbal.

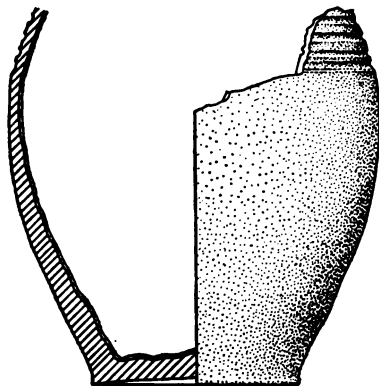
63. Všechnovice (okr. Nový Jičín), kolem r. 1620

Nález pražského groše Vladislava II a řady dalších mincí (asi 400 kusů) domácí i cizí proveniencce z konce 16. a začátku 17. stol. K objevu došlo v r. 1937 při kopání základů domu čp. 21 v hl. 60 cm.

63a) Hrnek (dolní část) světlohnědé barvy, místy je zbarvení až šedočerné. Na vnitřní straně má hrnek žlutozelenou polevu. Na horní části výdutě jsou horizontální žlábký a rovněž na vnitřní straně jsou patrné rotační žlábký. Dno je mírně vyklenuté. V. 10,5 cm, ds. 5,5 cm, max.d./w. 9,7 cm/7 cm.

63b) Poklice hnědé barvy s terčovitým držadlem po stranách poněkud stlačeným. Okraj poklice je ulámaný. V. 5 cm, dv. 11 cm, d. držadla 3 cm. — M Bystřice pod Hostýnem.

Lit.: Nálezy mincí III, č. 3540.

63

64. Pěnčín (okr. Prostějov), kolem r. 1620

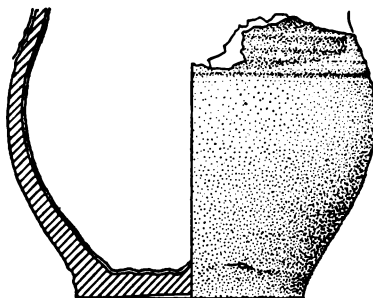
Hrnek z hlíny vypálené do cihlově červené barvy. Na vnitřní i vnější straně je hrnek pokryt oranžově červenou polevou. Tělo nádoby má vysoko položenou výduť zdobenou nepravidelnou šroubovicí a dolíky. K výduti přiléhá zcela nízký okraj, který je poškozen a stejně tak dolní část výdutě u dna. Dno je mírně dovnitř vyklenuté. — V. 14,6 cm, ds. 8,2 cm, dv. 7 cm, max.d./w. 14 cm/10 cm. M Olomouc, č. N—49/57.

Lit.: Nálezy mincí III, č. 3177. — V. Burian, 1958, 261, obr. 117:6.

65. Děhylov (okr. Opava), kolem r. 1620

Nález zlatých a stříbrných mincí z let 1609—1613. K nálezu došlo v r. 1870.

Hrnek (část) baňatého tvaru s hnědou polevou na vnitřní straně a na okraji. Horní část výdutě je zdobena mělkými horizontálními žlábký. Dno je téměř rovné se stopami po odříznutí. Převážná část kraje chybí. — V. 8 cm, ds. 5,7 cm,

65

max.d./w. 8,7 cm/4,8 cm. M Opava, inv. č. 54/312.

Lit.: Nálezy mincí III, č. 3467.

66. Sumice (okr. Uh. Hradiště), kolem r. 1620.

Nález moravských a slezských tolarů z druhého desetiletí 17. stol. Nejmladší ražba je z r. 1618. Poklad objevil V. Hřib v r. 1969 při úpravě svého domu čp. 21 pod podlahou jizby.

D ž b á n — při zemních pracích byl rozbit. Zahovalo se jen tělo a část hrdla. Na vnitřní straně střepu je zelená poleva. Střepty nádoby nebyly při soupisu dostupné. Mince určil J. Sejbal.

Lit.: J. Pavelčík, 1970, 70.

67. Dačice okolo r. 1620

Nálezy různých mincí, z nichž poslední ražby jsou z roku 1620.

67a) H r n e k s u c h e m šedočerné barvy. Ucho vyrůstá přímo z okraje a doseďá v místech největší výdutě. Dno je rovné, jen nepatrně odsazené. Hrněk je slepován. — V. 19,6 cm, ds. 7 cm, š. ucha 3 cm, dv. 15,5 cm. M Dačice.

67b) P o k l i č k a stejných vlastností jako hrnec. — V. 6,7 cm, průměr 17,5 cm. M. Dačice.

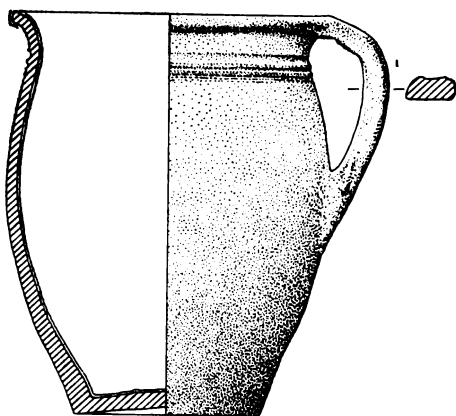
Dosud nepublikováno. Informace o tomto nálezu podal dr. Křížek.

68. Slavkov (okr. Vyškov), okolo r. 1620

Nález stříbrných tolarů 27. 1. 1965 při úpravě podlahy ve sklepním prostoru rest. Sokolský dům na Palackého nám. 75. Nádobka s mincemi ležela asi 20 cm pod původní hliněnou podlahou u zdi.

H r n e k s u c h e m soudkovitého tvaru z jemně plavené hlíny vypálené do cihlové červené barvy. Na vnitřní straně, na okraji a částečně na horní ploše ouška je světlonnědá poleva. Ucho má páskový tvar, vyrůstá přímo z okraje a doseďá zhruba v polovině výdutě. V místech dolního nasazení je zesíleno. Celé tělo hrnku je bez výzdoby, jen těsně pod okrajem jsou dvě obvodové mělké rýhy. Krátce vytažený okraj je mírně ovalen. Dno je dovnitř vyklenuté. — V. 13 cm, ds. 6 cm, dv. 9,9 cm, max.d./w. 9,8 cm /7,2 cm. Hrněk je slepen a částečně doplněn.

Mince určil J. Sejbal. Informace o nálezu podala D. Šaurová.

68

Zkratky

AR	— Archeologické rozhledy, Praha
ČMM	— Časopis Moravského musea, vědy společenské, Brno
ČVMSSO	— Časopis Vlasteneckého musejního spolku v Olomouci, Olomouc
NČČsl	— Numismatický časopis československý, Praha
NI	— Numismatické listy, Brno
NS	— Numismatický sborník, Praha
NZ	— Numismatische Zeitschrift, Wien
PA	— Památky archeologické, Praha
PV	— Přehledy výzkumů, Brno.

Zkratky při popisu nádob:

V	— výška
dv.	— průměr okraje
ds.	— průměr dna
max. d./w.	— největší průměr ve výšce
M	— muzeum
MM	— Moravské museum
MM-HA:	Moravské museum, oddělení historicko archeologické
inv. č.	— inventární číslo

Literatura

- Burian V., 1958: Keramika z nálezů mincí, *Archeologické rozhledy* X, 1958, 260—262, 390.
- Burian V., 1960: Nález pražských grošů z Olomouce. *Numismatický sborník* 1960, VI, 391.
- Burian V., 1968: Nálezy středověké keramiky datované mincemi z Dalova (okr. Olomouc), *Přehledy výzkumů* 1968, Brno 1970, 60—61, tab. 58
- Burian V., 1971: Dva nálezy pražských grošů v Dalově u Šternberka (okr. Olomouc), *Numismatické listy* XXVI, 1971, 33—34.
- Dobiáš V., 1950: Nález v Dalečíně u Nového Města na Moravě, *Numismatický časopis československý* XIX, 1950, 188—190.
- Dvorský J., 1956: Nález mincí v Horních Borech na Velkomeziříčsku, *Vlastivědný sborník Vysočiny, oddíl společenských věd* I, 1956, 93—101.
- Dworschak F., 1934: Studien zum österreichischen Münzwesen des Mittelalters IV, *Numismatische Zeitschrift* 27, 1934, 57.
- Gardawski A., Kruppe J., 1955: *Późnośredniowieczne naczynia kuchynne i stolowe. Szkice Staromiejskie*, Varšava 1955.
- Goš V., Horký J., Zdráhal H., 1969—1970: Nálezy pražských grošů v Mohelnici a Poštelmově, okr. Šumperk, *Numismatický sborník* XI, 1969—70, 184—186.
- Grimm P., 1933: Zur Entwicklung der mittelalterlichen Keramik in den Harzlandschaften, *Zeitschrift für Geschichte und Altertumskunde* 66, 1933.
- Hrubý V., 1960: Raněstředověké poklady šperků na Moravě, *Časopis Moravského musea* XLII, 1957, vědy společenské, 43—54.
- Knorr H. A., 1937: Die slawische Keramik zwischen Elbe und Oder, Leipzig 1937.
- Kraskovská L., 1948—50: K otázce datovania stredovekej keramiky, *Historica Slovaca* 6—7, Bratislava 1948—50, 135—153.
- Kraskovská L., 1964: Datovanie ranohistorických pamiatok mincami, *Sborník Slovenského Národného múzea* LVIII, 1964, 117—130.
- Lobbedeye U., 1968: Untersuchungen mittelalterlichen Keramik vornehmlich aus Südwestdeutschland, Berlin.
- Ludíkovský K., 1977: Depot pražských grošů v Horní Moštěnici, okr. Přerov, *Přehledy výzkumů*, 1975, Brno 1977, 92.

- Meduna L., 1956: Nález pražských grošů v Horních Borech a otázka loštických pohárů, *Vlastivědný sborník Vysočiny, oddíl společenských věd I*, 1956, 85—89.
- Mikolajczyk A., 1977: Naczynia datowane skarbami monet XIV.—XVIII. wieku na ziemiach polskich. Wrocław-Warszawa-Kraków-Gdańsk.
Nálezy mincí v Čechách, na Moravě a ve Slezsku II, Praha 1956.
- Nekuda V., Reichertová K., 1968: Středověká keramika v Čechách a na Moravě, Brno.
- Němeček V., 1957: Čtvrtý nález mincí v Horních Borech na Velkomeziříčsku, *Numismatický sborník IV*, 1957, 396—401.
- Nohejlová-Prátová E., 1960: Nález pražských grošů Jana Lucemburského a Karla IV. v Hodoníně, *Numismatický sborník VI*, 1960, 378—389.
- Papoušek F., 1951: Nálezy pražských grošů v Městě Albrechticích u Krnova, *Časopis Slezského muzea v Opavě*, 1951, 1—2, serie B, 59.
- Parádi N., 1963: Magyarországi penzleletes középkori czerépedények (X.—XVII. század), *Archaeologiai Értesítő*, 90, 1963, 205—251.
- Pavelčík J., 1960: Poklad mincí v Uherském Brodě, *Přehledy výzkumů 1959*, Brno 1960, 175.
- Pavelčík J., 1971: Poklad mincí z Újezdce u Luhačovic (okr. Uherské Hradiště), *Přehledy výzkumů 1969*, Brno 1971, 37.
- Pavlů I., 1971: Pražská keramika 12. a 13. století, Praha.
- Radoměský P., 1963: Keramika datovaná mincemi, *Středověká keramika v Československu*, Praha 1963, 32—38.
- Radoměský P., Richter M., 1974: Korpus české keramiky datované mincemi, *Sborník Národního musea v Praze, řada A, Historie*, sv. XXVIII, č. 2—4, 57—171.
- Rajewski Z., 1959: Zur Frage der Chronologie der frühmittelalterlichen Keramik in Polen, *Prähistorische Zeitschrift* 37, 1959, 195—198.
- Reichertová K., 1959: Středověká keramika datovaná mincemi, *Památky archeologické* 50, 1959, 246 n.
- Richter M., 1959: Keramika 12. až počátku 14. století v Čechách datovaná poklady mincí, *Časopis Národního musea v Praze*, 128, 1959, 4—22.
- Sejbal J., 1954: Příspěvek k moravskému mincovnictví 15. století, *Časopis Moravského musea, vědy společenské*, 39, 1954, 79—84.
- Sejbal J., 1955: Brněnská mincovna a moravské nálezy mincí 14. a 15. století. Katalog výstavy. Brno.
- Sejbal J., 1957: Moravské denárové mince markraběte Jošta, *Numismatický sborník IV*, 1957, 97—180.
- Sejbal J., 1965: Moravská mince doby husitské, Brno.
- Smyčka J., 1912: Nález stříbrných halěrů ve Dzbeli u Konice, o. Litovel, *Časopis Vlasteneckého musejního spolku v Olomouci*, 1912, 113—114.
- Steininger H., 1964: Die münzdatierte Keramik des Mittelalters und der früherer Neuzeit in Österreich, Wien.
- Steininger H., 1969: Die hoch- und spätmittelalterliche Keramik in Österreich, die Keramik des 12 Jahrhunderts, *Keramik-Freunde der Schweiz, Mitteilungsblatt Nr. 79*, 1969, 8—19, Zürich.
- Turek R., 1948a: České hradištní nálezy datované mincemi, *Slavia Antiqua I*, 1948, 485—535.
- Turek R., 1948b: České denáry jako datovací pomůcka archeologická, *Numismatické listy III*, 1948, 20—26.
- Váňa Z., 1956: Lahvovitě tvary v západoslovanské keramice, *Památky archeologické* 47, 1956, 105—150.
- Váňa Z., 1958: Mísy v západoslovanské keramice, *Památky archeologické* 49, 1958, 185n.

Rejstřík nálezů

- Babice u Rosic, okr. Brno-venkov — 44
Blansko — 3, 10, 45
Bošovice, okr. Vyškov — 28
Brno — 11, 30, 60
Bynina, okr. Vsetín — 20
Bzenec, okr. Hodonín — 43
Cizkrajov, okr. Jindřichův Hradec — 5
Česká Olešná, okr. Jindřichův Hradec — 9
Čikov, okr. Třebíč — 52
Dačice, okr. Jindřichův Hradec — 67
Dalečín, okr. Žďár n. S. — 46
Dalov, okr. Olomouc — 31
Děhylov, okr. Opava — 65
Dyje, okr. Znojmo — 47
Dzbel, okr. Olomouc — 55
Hodonín — 19
Holešov, okr. Kroměříž — 26
Holubí Zhoř, okr. Žďár n. S. — 51
Horní Bory, okr. Žďár n. S. — 57
Horní Moštěnice, okr. Přerov — 21
Kelč, okr. Vsetín — 1
Kostelany, okr. Kroměříž — 32
Kralice n. Osl., okr. Třebíč — 62
Kroměříž — 27
Křoví u Vel. Bíteše, okr. Žďár n. S. — 49
Kyjov, okr. Hodonín — 24, 58
Martinice, okr. Žďár n. S. — 33
Městečko Trnávka, okr. Svitavy — 6
Město Albrechtice, okr. Bruntál — 34
Mikulov, okr. Břeclav — 25
Míšovice, okr. Znojmo — 48
Mohelnice, okr. Šumperk — 41
Němčice, okr. Kroměříž — 2
Nové Město na Moravě, okr. Žďár n. S. — 54
Olomouc — 16, 22, 35
Pěncín, okr. Prostějov — 64
Postřelmov, okr. Šumperk — 42
Přerov — 14, 36, 59
Rouchovany, okr. Třebíč — 56
Sady, okr. Uh. Hradiště — 4
Slavonice, okr. Jindřichův Hradec — 15
Slavkov, okr. Vyškov — 68
Sklené, okr. Třebíč — 50
Stoječín u Slavonic, okr. Jindřichův Hradec — 29
Strmilov, okr. Jindřichův Hradec — 8
Střelice, okr. Znojmo — 7
Sušice, okr. Svitavy — 17
Šumice, okr. Uh. Hradiště — 66
Tasov, okr. Třebíč — 61
Tovačov, okr. Olomouc — 23
Uherčice, okr. Znojmo — 18
Uherský Brod, okr. Uh. Hradiště — 37
Uhřice, okr. Svitavy — 12
Újezdec, okr. Uh. Hradiště — 40
Veverská Bitýška, okr. Brno-venkov — 38
Všechnovice, okr. Nový Jičín — 63
Zlechov, okr. Uh. Hradiště — 13
Žadlovce, okr. Šumperk — 53
Žalkovice, okr. Kroměříž — 39

Zusammenfassung

Das Korpus der mittelalterlichen münzdatierten Keramik aus Mähren und Schlesien

Die Arbeit schließt sich an die Studie von P. Radoměský und M. Richter (1974) Korpus české středověké keramiky datované mincemi (Das Korpus der mittelalterlichen münzdatierten Keramik aus Böhmen) an. In Interesse der Einheitlichkeit und des Zusammenhangs mit den böhmischen Funden ist der Verfasser in methodischer und chronologischer Hinsicht ebenso vorgegangen, wie die Autoren des böhmischen Korpus: Er behandelt die Funde aus der Zeit gereiht, in der die Münzschatze versteckt wurden. Die Aufstellung der Keramik umfaßt nur Gefäße, die unmittelbar mit Münzen zusammenhängen. Deshalb entfielen zahlreiche Gefäße aus jungburgwallzeitlichen Gräberfeldern und reiche keramische Funde aus Siedlungen.

Die Bearbeitung keramischer Schatzbehälter aus Mähren und Schlesien macht eine wichtige Quelle der Datierung mittelalterlicher Keramik zugänglich. Aus der beigefügten Tabelle geht hervor, daß die münzdatierten Funde ungleichmäßig verteilt sind. Günstige Bedingungen für die Erfassung der Gesamtentwicklung der keramischen Produktion bieten nur die Funde aus dem 15. Jahrhundert, aus den übrigen Jahrhunderten sind sie relativ selten.

1. Die jungburgwallzeitliche Periode (950—1200)

Im böhmischen Münzwesen heißt dieser Zeitraum Denarperiode. Wie selten Funde aus dieser Zeit sind, bekräftigen die vier erhalten gebliebenen Gefäße; weite-

re vier (aus Morašice, Loštice, Rakvice und Cizkrajov) sind verloren gegangen. Das älteste datierte Gefäß ist die Flasche aus Kelč (Abb. 1), deren Münzgehalt sie in den Beginn des 11. Jahrhunderts stellt. In die Mitte desselben Jahrhunderts datiert man eine andere Flasche aus Némčice (Abb. 2) und einen kleinen Topf aus Blansko (Abb. 3). Vom Ende des 11. Jahrhunderts kommt die Schüssel aus einer Skelettbestattung aus der Trásse Sady-Špitálky (Abb. 4). Das zum Jahr 1170 datierte Kännchen aus Cizkrajov ist zwar ebenfalls verloren gegangen, doch blieb wenigstens eine Zeichnung erhalten (Abb. 5).

Mit zwei Belegen sind Flaschen vertreten. Die Flasche aus Kelč erinnert mit ihrer Form an die Flaschen aus Zabušany und man kann sie in typologischer Hinsicht zu Váňas Typ Ie stellen (T. Váňa, 1956, 112). Der starke Graphitbeisatz der keramischen Masse beeinflusst ihre Oberflächenfarbe, die braunschwarz ist. Der Dekor auf der oberen Hälfte der Wölbung besteht einerseits aus einem Streifen schräger, mit dem Kamm ausgeführter Ritze, andererseits aus unregelmäßigen scharfen Rillen. Diese Flasche steht unter den münzdatierten Funden aus Böhmen der Flasche aus Ostroměř (Bez. Jičín) nahe, die etwas älter ist (P. Radoměřský—M. Richter, 1974, 69, 71, Nr. 3). Die zweite Flasche aus Némčice bei Holešov wird vor das Jahr 1061 datiert. Ihre Eiform stellt sie zu Váňas Typ III; mit dem niedrigen zylindrischen Hals schwankt sie zwischen den Varianten d-e (Z. Váňa, 1956, 135). Der Dekor besteht aus einer einfachen Wellenlinie und einer unregelmäßigen Riefelung. Der Boden dieser Flasche trägt eine undeutliche rosettenförmige Marke.

Der Topf aus Blansko ist eiförmig und seine keramische Masse enthält einen hohen Prozentsatz Graphit (Abb. 3). Charakteristisch ist der markant abgesetzte Hals. Der Dekor besteht aus unregelmäßigen Rillen an der oberen Hälfte der Ausbauchung.

Aus dem Grab Nr. 93/60 in Sady-Špitálky (Abb. 4) stammt eine in die zweite Hälfte des 11. Jahrhunderts datierte topfartige Schüssel, die man zu Typ III a, Variante 3 stellen kann (Z. Váňa, 1958, 219). Sie ist mit schrägen Kerben am Übergang vom Hals zum Körper verziert und trägt am Boden einen geviertelten Kreis als Marke.

Mit einem Exemplar ist in der jungburgwallzeitlichen Keramik ein Kännchen aus Cizkrajov vertreten, das zum Jahr 1170 datiert wird. Es handelt sich um ein kleines Gefäß mit Henkel und breiterem trichterförmigem Ausguß. Mit Recht kann man in diesen beiden Elementen den Keim eines neuen Gefäßstyps — des Kruges — erblicken. Gefäße mit Ausguß und Henkel erscheinen zwar in der jungburgwallzeitlichen Keramik nur sporadisch, sind ihr aber nicht ganz fremd, wie Belege aus Palonín (Bez. Šumperk, V. Nekuda—K. Reichertová, 1968, Tab. LXXVII, 1), eine Flasche mit trichterförmigem (abgeschlagenem) Ausguß, oder aus Böhmen bei Klatovy (R. Turek, 1957, 4 f.) und Choustník (Bez. Tábor, P. Radoměřský—M. Richter, 1974, 70—71), zwei Aquamanilien mit trichterförmigen Ausgüssen und kleinen Henkeln beweisen. Die beiden böhmischen Funde werden in das Ende des 10. und den Beginn des 11. Jahrhunderts datiert.

Die Zahl der münzdatierten Gefäße aus dem 11.—12. Jahrhundert ist so gering, daß sie im Hinblick auf die damalige keramische Produktion Mährens nur orientierende Bedeutung besitzen.

2. Das dreizehnte Jahrhundert

Die Zahl und Art der aus dem 13. Jahrhundert stammenden münzdatierten Gefäße ist bereits wesentlich günstiger: Unter den 12 Funden gibt es 8 Töpfe, 1 Flasche, 1 Henkeltopf, 1 Schüssel und den Teil eines Vorratsgefäßes. Alle Kennzeichen der jungburgwallzeitlichen Keramik trägt noch das Fragment eines massiven Topfes aus Městečko Trnávka (Abb. 6). Die Verwendung des geradelten Dekors entspricht den Traditionen der jüngeren Burgwallzeit und stellt es zu den einzigartigen Belegen. Sehr wichtig ist der Topf aus Střelice (Bez. Znojmo), der hart am Anfang des 13. Jahrhunderts steht. Dieser Topf (Abb. 7) signalisiert eine neue Richtung des Dekors und der Zusammensetzung der Töpfermasse. Ein umfangreicheres Ensemble kommt aus Blansko, Vodní ulice, wo im Jahr 1962 zwei Töpfe mit mährischen doppelseitigen Denaren und kleinen Brakteaten aus der Mitte des 13. Jahrhunderts

geborgen wurden. Mit den Töpfen fand man eine kleinere Schüssel und 8 Scherben, die höchstwahrscheinlich von den Stürzen der Töpfe stammten. Die keramischen Produkte dieses Fundganzen enthielten reichlich Graphit und eine Reihe von ihnen war mit gerädeltm Dekor geschmückt. Richtungweisend für die zweite Hälfte des 13. Jahrhunderts sind die Töpfe aus Uhřice (Abb. 12) und Zlechov, (Abb. 13) und kleine Töpfe aus Slavonice (Abb. 15) und Přerov (Abb. 14). Aus der zweiten Hälfte des 13. Jahrhunderts kommt ein neuer keramischer Typ: der kleine Henkeltopf aus Brno, nám. Rudé armády (Abb. 11) mit gerädeltm Dekor. Mit einem Exemplar ist auch die bei den Grabungen in Olomouc, Barvířská ul., entdeckte Flasche belegt (Abb. 16).

Die keramische Masse, aus der die Keramik des 13. Jahrhunderts erzeugt wurde, enthält Graphit, aber auch Sand und Glimmer. Der hohe Graphitgehalt zeichnet den Topf aus Městečko Trnávka, das Fundganze aus Blansko, Vodní ulice, den Henkeltopf aus Brno und die Töpfe aus Uhřice und Zlechov aus. Anscheinend ist er aber im Laufe des 13. Jahrhunderts zurückgegangen, und der Graphit wurde durch Glimmer ersetzt, wie bei den Funden aus Střelice und Slavonice.

Hinsichtlich der Herstellungstechnologie lassen alle münzdatierten Funde dieses Jahrhunderts erkennen, daß sie auf der Handscheibe gedreht wurden. Von diesem Verfahren sprechen auch die Gefäßböden, die Spuren einer Sand Unterstreuerung tragen und nicht einmal Marken vermissen lassen, wie beispielsweise die Töpfe aus Zlechov und Strmilov, oder die Schüssel aus Blansko.

Die topfartigen Gefäße waren kugelig (Střelice), eiförmig (Zlechov, Blansko, Přerov) und wahrscheinlich auch fäßchenförmig (Městečko Trnávka). Ihre Höhe bewegt sich zwischen 6, 7 und 22,5 cm. Nach dem Randedurchmesser zu schließen überwiegen bei den münzdatierte Funden kleine Töpfe, was schließlich ihrem Verwendungszweck entsprochen hat.

Bei der Charakterisierung der Ränder hat man zu bedenken, daß das Ausgangsmaterial gering ist, und man die Ergebnisse nicht ohne weiteres verallgemeinern darf. Es überwiegen hochgezogene Ränder, die bei den Graphit enthaltenden Gefäßen vorkommen. Außerdem sind schräge, verschiedenartig gekantete Ränder vertreten. Ein typischer Vertreter ist der Topf aus Střelice (Abb. 7).

Der Dekor der münzdatierten Gefäße wurde meist geritzt oder gerädelt; der Topf aus Střelice trägt an der maximalen Wölbung plastische Rillen. Jungburgwallzeitlichen Dekor (Wellenlinienstreifen, Umfangsrillen) lassen die Gefäße aus Městečko Trnávka und Blansko erkennen. Verzierungen an der Außenseite des Randes findet man bei dem Randscherben aus Blansko (Abb. 10c) und dem Töpfchen aus Slavonice (Abb. 15). Gerädeltm Dekor tragen die Funde aus Blansko, und zwar sowohl am Gefäßkörper als auch an der Außenseite der Ränder, und der Henkeltopf aus Brno (Abb. 11).

Mit einem einzigen Exemplar ist eine Schüssel aus Blansko vertreten, die zu dem Typ der kleinen, niedrigen Schüsseln mit eingezogenem Rand gehört (Váňas Typ Ib). Am Boden trägt sie eine Rosette als Marke.

Zum Unterschied von Böhmen, wo unter den münzdatierten Gefäßen häufiger flaschenartige Formen auftauchen, ist in Mähren vorläufig nur eine Flasche aus den Grabungen in Olomouc, Barvířská ulice, belegt (Abb. 16). Sie ist schlank geformt (Váňas Typ IIa) besitzt einen schmalen Hals und einen fäßchenförmigen Körper. Zwei Streifen mit je drei Umfangsrillen schmücken sie, am Rand wurde ein offener Ausguß modelliert.

3. Das vierzehnte Jahrhundert

Die Charakteristik der Keramik des 14. Jahrhunderts können wir nur auf neun absolut datierte Funde stützen. Aus der ersten Hälfte dieses Jahrhunderts stammt ein Pokalfragment und der Randscherben eines Topfes mit rot gemaltem Dekor aus Sušice (Bez. Svitavy). Auch in Hodonín wurde ein Henkelpokal entdeckt (Abb. 19) und der sehr wichtige Fund eines Lošticer Pokals aus der zweiten Hälfte des 14. Jahrhunderts wurde in Tovačov geborgen (Abb. 18). Weitere Gefäße mit Münzfunden waren vorwiegend kleine Töpfe. In die vierziger Jahre des 14. Jahrhunderts gehört ein kugelförmiger, mit einer seichten Schraubenlinie verzierter Topf aus

Kyjov (Abb. 24). In das Ende des 14. Jahrhunderts kann man den Fund dreier Gefäße aus Mikulov datieren: eines Henkeltopfes, eines Topfes und eines Pokalfragments. Das um 1360 datierte kleine Gefäß aus Horní Moštěnice (Bez. Přerov) läßt sich nicht genau einreihen, denn sein Randteil fehlt. Höchstwahrscheinlich gehört es aber zu den topfartigen Formen (K. Ludvíkovský, 1977, 92).

In technologischer Hinsicht kann man eine Verringerung der Stärke des Scherbens beobachten, was nicht nur auf die Beschaffenheit der Töpfermasse, sondern auch auf die vollendetere Bearbeitung der Gefäßwände, also vor allem auf die Technik des Drehens, zurückzuführen ist. Im Material der Gefäße des 14. Jahrhunderts überwiegt mittelgrob gekörnter Sand und Glimmer. Ein einziger Topf aus Olomouc, Nové Sady, besteht aus gröber gemagertem Material. Ganz verschwunden ist die Graphitbeimengung. Aus der geringen Zahl der datierten Gefäße lassen sich keine allgemeinen Folgerungen ableiten; trotzdem kann man sagen, daß das neue Verfahren des Drehens aus einem Werkstück auf der rasch rotierenden Fußscheibe auf dem Vormarsch war; unterstreute Gefäßböden und solche mit Spuren nach dem Abschneiden sind schon gleichmäßig vertreten. Dagegen tragen noch alle münzdatierten keramischen Gefäße in Böhmen Unterstreuspuren. Daraus folgern P. Radoměrký und M. Richter (1974, 63), daß das ganze 14. Jahrhundert bei uns eine Zeit der älteren Herstellungstechnik gewesen ist. Aus datierten mährischen Funden geht allerdings hervor, daß sich das neue Herstellungsverfahren bereits in der zweiten Hälfte des 14. Jahrhunderts durchzusetzen begann, obwohl in manchen Gebieten ältere Verfahren — Kleben und manuelles Drehen — noch lange überlebt haben.

Die Gefäße wurden im Reduktionsofen gebrannt; die meisten Funde sind grauschwarz gefärbt und lassen das typische Funkeln erkennen, sofern sie mit Glimmer geschärft waren. Die Keramik aus Mittel — und Nordmähren ist manchmal ockergelb bis hellgelb und wurde rot bemalt.

Nicht einmal die Randprofilierung der datierten Gefäße gestattet eindeutige Schlußfolgerungen, denn ein Topf aus Olomouc, Nové Sady, hat einen schrägen, senkrecht gekanteten Rand (Abb. 22c), der zweite Topf aus derselben Fundstelle einen krausenförmigen Rand (Abb. 22a).

Während der Dekor im 13. Jahrhundert noch unter dem Einfluß der burgwallzeitlichen Traditionen stand, findet man auf der Keramik des 14. Jahrhunderts meist nur geritzte Schraubenlinien.

Als neuer Typ erscheinen im 14. Jahrhundert Pokale — der sogenannte Loštice Pokal aus der zweiten Hälfte dieses Jahrhunderts und der Henkelpokal aus Hodonín.

Unsere Untersuchung läßt wohl erkennen, daß man die Charakteristik der keramischen Erzeugung des 14. Jahrhunderts nicht ausschließlich auf die münzdatierte Keramik aufbauen kann. Im Vergleich mit der tatsächlichen Produktion müßte die Zahl der nach Münzfunden datierten keramischen Produkte ärmlich erscheinen, weil das 14. Jahrhundert eine Zeit der Blüte und Vielfalt der mittelalterlichen Keramik gewesen ist.

4. Das fünfzehnte Jahrhundert

Die absolute Chronologie der Keramik des 15. Jahrhunderts kann man auf 44 aus Münzschatzen stammende Gefäße stützen: sie setzen sich aus 19 Töpfen, 9 Henkeltöpfen, 8 Pokalen, 5 Krügen, 1 Flasche, 1 Kännchen und 1 Stürze zusammen. Aus dem Anfang des 15. Jahrhunderts stammt ein Topf aus Holešov mit blaugrauer Oberfläche (Abb. 26). Von weiteren zwei Töpfen aus Kroměříž und Bošovice blieben nur die Böden erhalten, beide stammen aus dem Anfang des 15. Jahrhunderts. In dieselbe Zeit datiert man eine kleine Kanne mit Ausguß aus Stojecín (Bez. Jindřichův Hradec). Aus dem ersten Jahrzehnt des 15. Jahrhunderts kommt der Topf aus Brno-Spilberk (Abb. 30). Eine große Gefäßgruppe fällt in die Jahre 1419—1430, also in die Zeit der Hussitenstürme, als die Kriegereignisse zum Verstecken von Schätzen führten. Aus Dalov (Bez. Olomouc) stammen zwei Töpfe: der eine mit Henkel ist hellocker, der zweite hellgelb gefärbt. An der oberen Hälfte der Wölbung sind beide mit seichten Schraubenlinien verziert. Ihr Münzinhalt datiert sie zum Jahr 1419. In dasselbe Jahr fällt ein Krug aus Kostelany, Bez. Kroměříž (Abb. 32), der unweit der ehemaligen Feste gefunden wur-

de. Ein Topf mit Stürze aus Martinice, Bez. Žďár n. S. (Abb. 33) wurde ebenfalls um das Jahr 1419 vergraben. In derselben Zeit vertraute man einen Pokal aus Stadt Albrechtice (Bez. Bruntál), den Teil eines eiförmigen Topfes aus Olomouc, einen ebensolchen Topf aus Přerov (Abb. 36), einen Topf aus Uherský Brod (Abb. 37), der unter dem Hals mit einem Streifen gerädelter Einstiche verziert war, einen unverzierten Topf aus Veverská Bítýška (Abb. 38), den Unterteil eines Gefäßes aus Žalkovice, Bez. Kroměříž (Abb. 39) und einen kugelförmigen Topf aus Újezdec, Bez. Uh. Hradiště (Abb. 40), der Erde an. In die Zeit, um 1424 werden zwei kleine Pokale aus Mohelnice (Abb. 41) und Postřelmov (Abb. 42) datiert. Den Topf und den Henkeltopf aus Bzenec (Abb. 43) verlegt man in die Zeit gegen 1428. Aus den dreißiger Jahren des 15. Jahrhunderts kommt der kleine Krug aus Babice bei Rosice (Abb. 44) und der Topfboden aus Blansko (Abb. 45). In die vierziger Jahre des 15. Jahrhunderts gehören die bauchige Flasche aus Dalečín (Bez. Žďár n. S.), der Teil eines Pokals aus Mšovice (Bez. Znojmo) und der Teil eines zylinderförmigen Pokals aus Sklenné (Bez. Žďár n. S.). Aus der Mitte des 15. Jahrhunderts stammt ein eiförmiger Topf aus Dyje, Bez. Znojmo (Abb. 47), aus dem Ende der fünfziger Jahre dieses Jahrhunderts der Krug aus Holubí Zhoř, Bez. Žďár n. S. (Abb. 51) und der Teil eines Topfes aus Čikov, Bez. Třebíč (Abb. 52), aus den sechziger Jahren kommen zwei Töpfe aus Žadlovice (Bez. Šumperk), deren rötliche Farbe der Oberfläche stellenweise ins Hellgelbe spielt. Dieselbe Zeit sah die Herstellung weiterer zweier Gefäße, eines kleinen Topfes aus Nové Město (Abb. 54) und eines Topfes aus Džbel, Bez. Olomouc (Abb. 55). Der erstgenannte Fund trägt keinen Dekor, der hellgelbe Topf aus Džbel ist mit einer roten Linie bemalt. Aus den achtziger Jahren des 15. Jahrhunderts kommt ein Ensemble von vier Gefäßen aus Rouchovany (Bez. Třebíč) — zwei terrakottafarbene Henkeltöpfe mit braunschwarzer Innenglasur und zwei Krüge (Abb. 56). Ähnlich wie in Rouchovany wurde auch in Horní Bory, Bez. Žďár n. S. (Abb. 57) eine Serie von sechs Gefäßen geborgen, die aus zwei Henkeltöpfen, einem Lošticer Pokal, Scherben zweier weiterer Lošticer Pokale und einer Stürze bestand. Vom Ende des besprochenen Jahrhunderts stammt ein Henkeltopf aus Kyjov (Abb. 58) und ein Topfteil aus Přerov (Abb. 59).

Die Herstellungstechnologie kann man abermals nur nach visuellen Beobachtungen charakterisieren. Schon in der zweiten Hälfte des 14. Jahrhunderts kam es zu einer durchgreifenden technischen Neuerung, die in der Verwendung einer rasch rotierenden Fußscheibe bestand. Dieses Herstellungsverfahren eigneten sich im 15. Jahrhundert die meisten Töpfer so an, daß von den 29 Münzen bergenden Gefäßen, deren Boden erhalten blieb, 19 (d. i. 66 %) auf der rasch rotierenden Fußscheibe gedreht wurden, während 10 noch handgedreht waren. Das neue Verfahren spiegelt sich auch in der Stärke und Zusammensetzung der Scherben. Diese werden dünner und in ihrer Werkmasse überwiegt feinkörniger Sand; es fehlt nicht einmal fein geschlämmter, mit sehr feinem Sand geschärfter Ton. Man verwendete auch Glimmer zum Schärfen.

Nach der Farbe des Scherbens kann man sagen, daß die meisten Gefäße in Reduktionsöfen gebrannt wurden. Ockergelbe, hellgelbe bis rötliche Gefäße kommen ebenso wie im 14. Jahrhundert aus Mittel- und Nordmähren (Dalov, Přerov, Mohelnice, Postřelmov, Žadlovice, Džbel).

Die umfangreichste Gruppe der münzdatierten Keramik stellen im 15. Jahrhundert die Töpfe und Henkeltöpfe vor. Ihrer Form nach unterscheiden sie sich kaum von den Töpfen der vorhergehenden Epoche, denn alle drei Typen, die fäßchenförmigen, eiförmigen und kugelförmigen Töpfe sind vertreten. Es handelt sich um kleinere Gefäße von 6,7 bis 19 cm Höhe, die Durchmesser der Ränder übersteigen niemals 15 cm.

Bei der Randprofilierung überleben typologisch ältere schräge, abgerundete Ränder (z. B. aus Holešov, Abb. 26, Veverská Bítýška, Abb. 38, Nové Město, Abb. 54). Krausenförmige Ränder besitzen 8 Gefäße des datierten Ensembles, gewälzte Ränder findet man zwar nur bei 3 Funden (Martinice, Bez. Dyje, Abb. 47, Kyjov, Abb. 58), aber die Untersuchungsergebnisse an Siedlungen weisen darauf hin, daß dieser Randtyp im 15. Jahrhundert überwogen hat (siehe beispielsweise V. Nekuda, 1975, 95—97). Bei den keramischen münzdatierten Gefäßen fehlen waagrecht ausgezogene Ränder vollkommen.

Der Dekor dieser Keramik ist ziemlich eintönig und arm an dekorativen Elementen. Am häufigsten sieht man geritzte Schraubenlinien, mit einem Rädchen oder einer breiteren kleinen Walze ausgeführte Ornamente und rot gemalte Verzierungen.

Relativ spät — erst in der zweiten Hälfte des 15. Jahrhunderts — treten im Ensemble der münzdatierten Keramik auch glasierte Gefäße in Erscheinung, und zwar zwei Henkelöpfe aus Rouchovany (Abb. 56).

Pokale sind zahlreicher vertreten. Es handelt sich um drei Typen:

1. Pokale mit unentwickeltem Fuß und Randprofil in Form einer ziemlich hohen Krauze (z. B. Dalov, Postřelmov).
2. Pokale mit fast zylindrischer Form (Skleně).
3. Lošticer Pokale.

In der Form und Tektonik dieser Pokale spiegelt sich der Zeitstil der Spätgotik ab. Die Lošticer Pokale sind mit dem schlanken S-förmig profilierten Typ I B aus Hor. Bory (Abb. 57) vertreten (Z. Měřinský, 1969, 89—105).

Das Ensemble des 15. Jahrhunderts umfaßt 5 kleinere Krüge (bis zu 25 cm Höhe), die bei dem Tafeln verwendet wurden. Ihre Körper sind kugelig und besitzen eine hohe, fast zylindrische Mündung, die von plastischen Wälzchen gegliedert wird (beispielsweise der Krug aus Kostelany, Abb. 32). Die Krughenkel sind oval oder bandförmig profiliert und setzen am Hals und an der größten Wölbung an.

Mit einem einzigen Exemplar ist die Flasche aus Dalečín vertreten. Sie ist kugelig, besitzt einen niedrigen zylindrischen Hals, der in einen mäßig gewälzten Rand mit Ausguß übergeht. Seine Form erinnert an ältere Typen. Unter den Funden aus Böhmen kann man sie bis zu einem bestimmten Grad mit der Flasche aus Okrouhlice oder dem Fläschchen aus České Libchavy (Bez. Ústí n. O.) vergleichen, denen sie auch chronologisch entspricht (P. Radoměský-M. Richter 1974, 112, Nr. 105, 115, Nr. 107a).

Ebenso lesten tauchen Kännchen auf. Unter den münzdatierten Funden befindet ist ein kleines Kännchen aus Stoječín (Abb. 29) aus dem Anfang des 15. Jahrhunderts, das mit einem kurzen trichterförmigen Ausguß versehen ist. Der Rand fehlt. Wie das obere Ende dieses Kännchens ausgesehen hat, zeigt das Kännchen aus Kroměříž (V. Nekuda-K. Reichertová, 1968, 368, Nr. 4), dessen Henkel über den Rand ragte. Im Ensemble der münzdatierten böhmischen Keramik des 15. Jahrhunderts sind mehrere Kännchen dieses Typs vertreten (P. Radoměský-M. Richter, 1974, Nr. 73 a, b aus Sezimovo Ústí, Nr. 125 aus Červené Janovice und Nr. 101 aus Květuše).

Obwohl das Ensemble der in das 15. Jahrhundert münzdatierten Keramik fast alle Sorten der keramischen Erzeugnisse umfaßt, kann man ihre volle Entwicklung ohne Berücksichtigung der aus systematischen archäologischen Untersuchungen gewonnen Quellen nicht erschöpfen.

5. Das sechzehnte Jahrhundert und der Beginn des 17. Jahrhunderts bis zum Jahr 1620

Nicht nur materielle Belege, auch schriftliche Quellen bieten Informationen über die keramische Produktion des 16. Jahrhunderts. Die Iglauer Statuten der Töpferzunft aus dem Jahr 1518 und 1546 und die Znaimer Statuten aus dem Jahr 1520 (V. Nekuda-K. Reichertová, 1968, 26—28) nennen Küchentöpfe, Pokale, Stürzen, glasierte Krüge, Kacheln, glasierte Töpfe, Pflaster- und Zierkacheln, glasierte dekorierte Kacheln, Wasserleitungs- und Rauchröhren. Die münzdatierten keramischen Funde aus dem 16. und Beginn des 17. Jahrhunderts stehen in vollem Einklang mit den schriftlichen Quellen, denn der Großteil der keramischen Schatzbehälter war innen glasiert. Die Glasur war braun bis braunrot, grün oder gelbgrün. Außer den genannten Gefäßen wird in das 16. Jahrhundert auch ein Tiegel aus Brno, Údolní ulice, datiert, mit dem das Fragment eines Brünner Pokals geborgen wurde. In die zweite Hälfte des 16. Jahrhunderts gehört ein kleiner Krug mit braunroter Innenglasur aus Tasov (Abb. 61). Mit Funden aus Kralice n. O. (ockerbraun glasierter Krug und ein Henkeltopf mit grüner Innenglasur) Abb. 62) gelangen wir schon in das 17. Jahrhundert. Fünf Funde stehen hart am Anfang des Dreißigjährigen Kriegs, sie stammen aus den Jahren 1618—1620: ein grünglasierter Krug aus Sumice, Bez. Uh. Hradiště (Abb. 66), ein Topf mit braunroter Glasur aus

Děhylov, Bez. Opava (Abb. 65) ein Henkeltopf und eine Stürze aus Dačice, der Teil eines Topfes mit gelbgrüner Innenglasur aus Všechnovice, Bez. Nový Jičín (Abb. 63) und ein Henkeltopf mit braunroter Innenglasur aus Slavkov (Abb. 68).

Das Ensemble der münzdatierten Gefäße aus dem 16. und 17. Jahrhundert ist ärmlich und entspricht bei weitem nicht der reichen keramischen Produktion dieser Zeit. Die Funde verraten nur, daß die Keramik terrakottafarben bis ziegelrot hart gebrannt war und die Glasur bei der Ausstattung des Gefäßinneren eine wichtige Rolle spielte.

Abschließend wäre zu betonen, daß der beigegefügte Katalog der keramischen Schatzbehälter etwa die Hälfte der Gefäße vorstellt, die im Sammelwerk Nálezy mincí v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, díl II (Münzfunde in Böhmen, Mähren und Schlesien, II. Teil), Praha 1956, registriert wurden. Vielleicht werden noch manche der vermißten Gefäße in Sammlungen unserer Museen auftauchen. Trotzdem kann man sagen, daß diese keramischen Denkmäler einen wertvollen wissenschaftlichen Bestand bilden, der vor allem den Einsatz der vergleichenden Methode erlaubt. Andererseits lassen sich die Fragen nach der Gesamtentwicklung und Datierung der keramischen Produktion im frühen und hohen Mittelalter nur nach diesem Fonds kaum beantworten.

Überblick der münzdatierten Gefäße

Gefäß	Jahrhundert						Zusammen
	11.	12.	13.	14.	15.	16.—1620	
Flasche	2	—	1	—	2	—	5
Topf	1	—	9	7	14	3	34
Topfscherben	1	—	3	1	6	—	11
Henkeltopf	—	—	1	—	9	3	13
Schale	1	—	1	—	—	—	2
Krug	—	—	—	—	6	3	9
Vorratsgefäß (Scherbe)	—	—	1	—	—	—	1
Kanne	—	1	—	—	1	—	2
Becher	—	—	—	3	9	1	13
Topfdeckel	—	—	—	—	2	1	3
Tegel	—	—	—	—	—	1	1
Zusammen	5	1	16	11	49	12	94

a

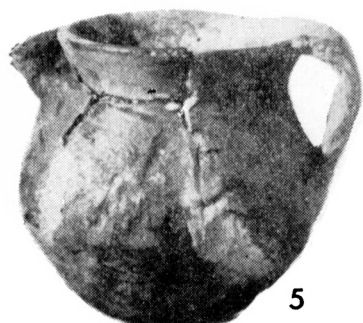
3

b

4

5

2

6

7

a

b

14

11

15

13

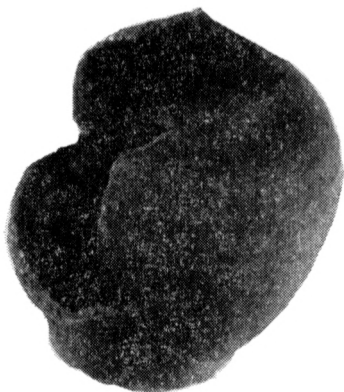
16

24

22c

18

22a

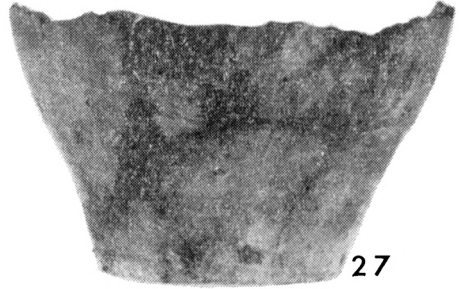
19

30

29

27

25b

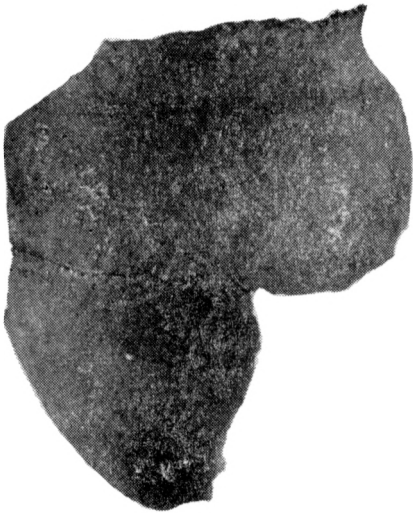
23

33

31a

35

31b

36

37

41

39

38

32

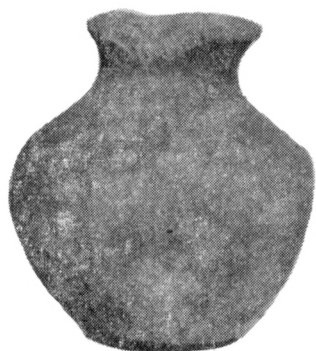

a

43

b

46

48

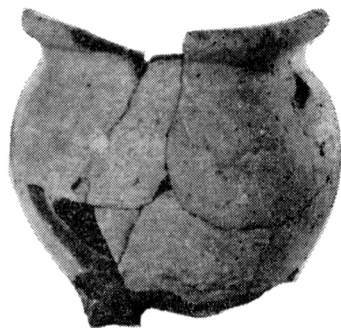
44

58

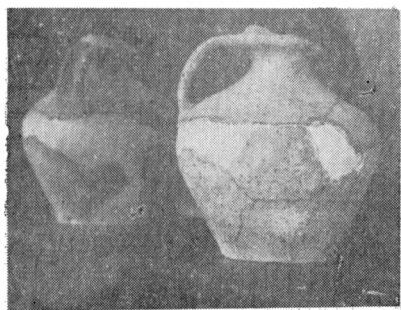
50

54

52

49

53b

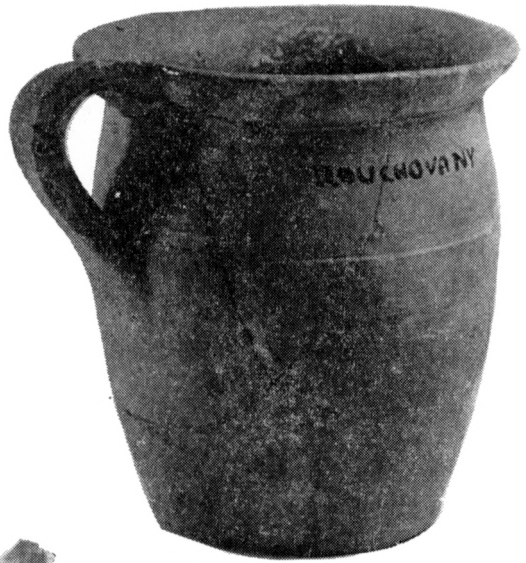
51

55

b

a

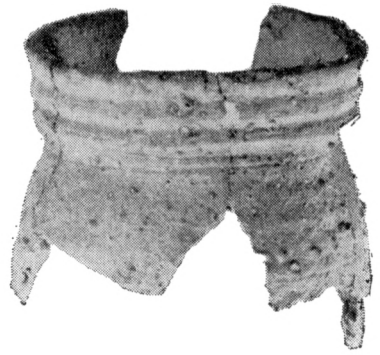
d

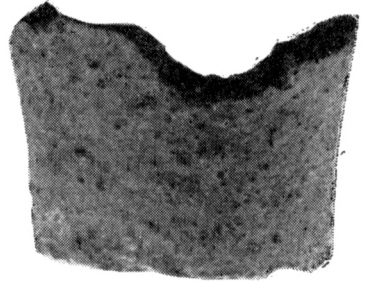
c

59

c

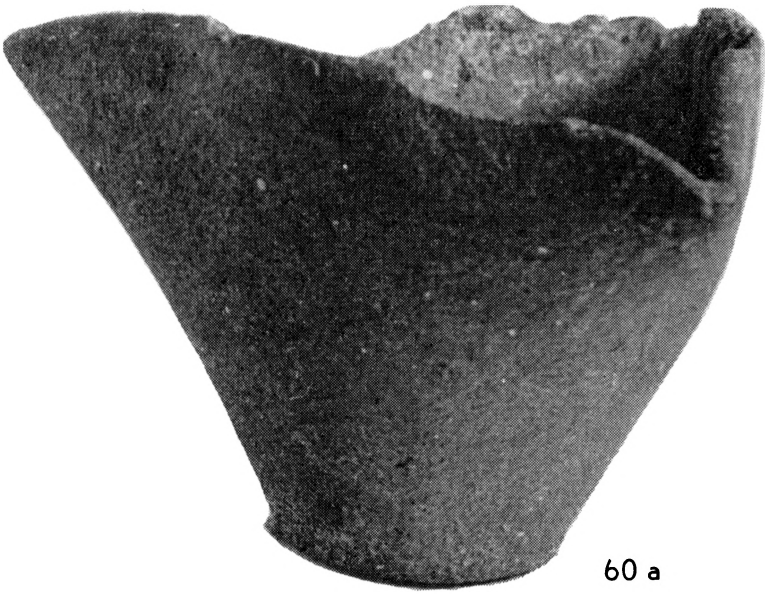
d

b

57

60 a

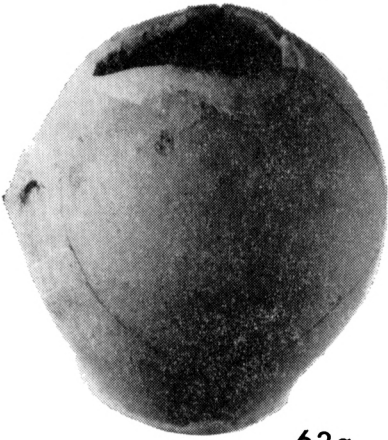
62 a

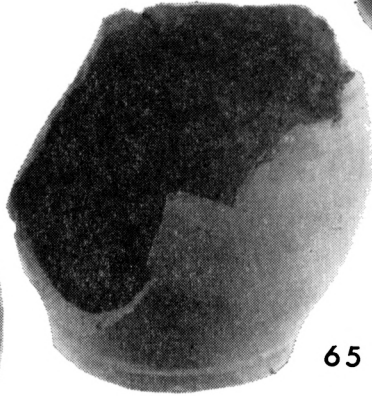
63

62b

62a

65

68

61